

ȘEF RABIN DR. MOSES ROSEN

SOLII CEI ADEVĂRAȚI, SOLII CEI FALȘI

rimisi să exploreze meleagurile Tăriei, solii care au primit această mină divină, din gura lui Moșe, au răs- blestemati de-a pururi. Prinții tri- rilor sint osindii pentru totdeauna și e nenorocire asupra întregii lor gene- ii, care nu va vedea Tăra Făgăduinței (tru că a apucat urechea la) Făgăduin- lomniere Tăriei Sfinte" pornită din a acestor soli. Toți vor muri în iu și pînă nu se va acoperi mormin- celui din urmă fiu al acestei gene- ii, pragul Canaanului nu va putea fi cut de fiii lui Israel.

u două excepții: Ioșua și Calev. Ei au t în aceeași solie, totuși textul biblic e o netă distincție între dinșii și cei- i zece trimiși ai triburilor. Ioșua va urmașul lui Moșe și va purta genea- viitoare în Eret Israel. Cartea cea- tii a Profetilor ii va purta numele "Soarele se va opri la Gibeon și Luna valea Aialonului", la porunca sa- lev e învrednicit cu elogi de verse- e biblice.

n definitiv, au dezmințit ei oare afir- țile celorlalți? Aceste afirmații erau e mincinoase? Nimeni n-o susține. iasi erau luptătorii ce aveau să-i in- pnie pe evrei în drumul lor în Ca- an, uriașe erau pericolele ce se ridi- i în cale. Raportul solilor era fidel- ității. Pentru ce li s-a convenit lor- stem, iar lui Ioșua și Calev bine- vintare?

Răspunsul îl vom găsi în cuvîntul c- re Moșe le încredințează solia. El le- ieste "ואתם את הארץ מה היא" "Să pri- i țara, cum este ea".

Totul e să știți cum să privești. Ace- iși fenomene, aceiași oameni, aceiași- cruri; depinde de modul cum razele- văzute ale sufletului tău radiază asu- a lor, depinde de optica ta, pentru a- realmente definite. Expresia germană "Weltanschauung", "privire asupra lu- ii", ne amintește că aceeași lume poate- socotiți un iad sau un paradis, totul- te cum o privești.

O jumătate de pahar cu apă este în- hii optimistului, "un pahar pe jumătate- in", iar în cei ai pesimistului "unul- e jumătate gol".

"Oaspetele cel bun ce spune? O. cît- e mult s-a ostenit gazda pentru mine! e spune musafirul cel rău? Cu ce s-a- stenit gazda? Nu s-a ostenit decît pen- u soția sa" (Talmud Bavli, Berahot, 3).

Aceiași masă plină cu bucate alese;- tă deosebire între o "privire" și cele- lte! "Deochiul", superstiție populară, i are originea în această categorisire- "privirilor". עין טובה. "Ochiul cel bun" ste la motivul iudaic al atitudinii față- e viață (Rabbi Eliezer, în Pirke Avot, apitolul II, Mișna A), iar עין רעה- ochiul cel rău e simbolul antitezei, al- olului opus iudaismului.

"Cum faceți, Rabi, ca să respectați în- țătura înțelepților noștri לדרך ארץ לברך חייב אדם ללכת על הדבור" "dator e- mul să mulțumească lui Dumnezeu

pentru răul ce i se întimplă, la fel pre- cum o face pentru bine"? Cum puteți- să dați urmare acestui precept și să- fiți pătruns de aceleași simțăminte, la- rău precum la bine?", îl întreabă odată- discipolii săi pe Rabi Zusie din Hanipol. "N-aș putea să vă răspund, căci nu mi- s-a întimplat niciodată vreun rău", a- replicat învățătorul care n-a fost în stare- să considere nici o întimplare ca fiind- rea.

Solii triburilor n-au înțeles mesajul- lui Moșe. Ei au înregistrat faptele se- ci și le-au raportat. Sufletele lor erau ster- pe, nici o viziune, nici o înaripare, nici- un pic de credință. Realități sumbre, dezolante, obstacole de netrecut, opera- ție imposibilă; iată ce a fost pentru ei- o intrare în Canaan.

Dacă poporul evreu ar fi pornit pe- cărările istoriei cu o asemenea "privire- realistă", dacă n-ar fi fost dăruit cu- credință, cu speranță, dacă n-ar fi de- venit un popor de profeți, de cîntăreți, ale căror priviri n-au înregistrat, ci au- creat realitățile nu așa cum sint, ci așa- cum ar trebui să fie; dacă n-am fi- purtat în suflete elan, voință, ideal; dacă ne-am fi resemnat la proza amară- a vieții de umilințe, prigoană și sufe- rințe și n-am fi evadat în lumea vise- lor, a poeziei, a vremurilor mai bune- care trebuie neapărat să vină, am fi- dispărut demult.

Ioșua și Calev au știut să privească. Ochiul lor au străpuns zările realității și- au evocat pe acelea ale "וְהָאֵלֹהִים עִמָּנוּ" "vrii lui Dumnezeu" (Numeri, 14—8), care îi va face să înfrîngă toate pidi- cile, să fie mai puternici decît toți- uriașii.

Numai ei au meritat să "urce" spre- pămîntul făgăduit, căci acest pămînt- cere viziune, ideal, credință. Ceilalți, cei roboți de dorința bunăstării, cei care- nu se încumetă a se lua la trîntă cu- greutățile, cei care știu să vadă numai- răul n-au ce căuta acolo, căci nu pe ei- îi așteaptă pămîntul care avea să devină- cel "în care curge lapte și miere". Voin- ță celor cu "ochi buni" a știut să trans- forme deșertul în grădină înfloritoare. Ei au știut să împiedice "ochii cei răi" de a pustii, cu a lor lăcomie, cu al lor- scepticism, ceea ce truda omenească a- creat cu osîrdie, cu dragoste, cu abne- gație. Iată învățătura "solilor cei buni".

VIZITA EMINENȚEI SALE ÎN S.U.A.

AUDIENȚA LA PRIMARUL ORAȘULUI LOS ANGELES

Duminică 10 iunie 1990, primarul ora- șului Los Angeles, Tom Bradley, a pri- mit într-o audiență cordială pe Emi- nența Sa Șef Rabinul dr. Moses Rosen, împreună cu doamna Amalia Rosen. A- fost de față dl consilier principal Zeev Yaroslavsky. Cu acest prilej dl primar

Tom Bradley a transmis, prin domnul- Șef Rabin dr. Moses Rosen, un calduros- salut poporului român și Comunității- Evreilor din România.

După întrevedere, oaspeții au vizitat- orașul, fiind însoțiți de dl primar Brad- ley.

DINEU DE GALĂ

În seara zilei de luni 11 iunie 1990- a avut loc la San Francisco un dineu- de gală în saloanele Hotelului "Fair- mont", oferit de către Comunitatea

Evreilor din San Francisco în cinstea- Eminenței Sale dl Șef Rabin dr. Moses- Rosen și a doamnei Amalia Rosen.

STRÎNGERE DE FONDURI „BONDS OF ISRAEL“

Acțiunea de strîngere de fonduri- „Bonds of Israel“ pe care Eminența Sa- dl Șef Rabin dr. Moses Rosen o promo- vează în discursurile pe care le ține în

diferite orașe din Statele Unite, se bu- cură de un deosebit succes. Urmează- amănunte în numărul viitor al revistei.

DESPRE EVREITATE

Motto: „Gîndirea occidentală s-a născut în mersul lui Israel spre- Tăra Făgăduinței și în așteptarea venirii lui Mesia, Regele ivit din- neamul lui David“.

(JEAN SERVIER, „Histoire de l'utopie“, Paris, 1967, p. 19)

„Evreul“ nu a căpătat încă o definiție- unanim acceptată. Si totuși, despre- „evreitate“, înțelegem ca o mentalitate- făurită de o îndelungată istorie, se poate- vorbi.

Dar, mai întii, ce se înțelege prin- „mentalitate“? Gaston Bouthoul o defi- nește ca pe „un ansamblu de idei și de- dispoziții intelectuale, integrate în ace- lași individ, legate între ele prin rapo- rturi logice și de credință“¹. „Pe de altă- parte — scrie el —, mentalitatea este- legătura cea mai rezistentă care atașea- ză individul de grupul său“², deoarece- este „o condensare interiorizată a vieții- sociale“³.

Așadar, evreitatea este felul de a gîndi- și de a se comporta al evreilor, din- coace de diversitatea opiniilor și opți- unilor personale. Evident, trebuie să se- țină seama că „evreitatea“ nu este decît- diferența specifică a „genului proxim- care este umanitatea. Altfel spus, evrei- tatea este alcătuită dintr-o seamă de- deprinderi mentale, pe care istoria le-a- selectat dintre trăsăturile general uma- ne, accentuîndu-le și concentrîndu-le în- mentalitatea unei anumite comunități.

Care sint aceste trăsături? Înainte de- toate, „antiidolatria“! Cred că încă nu- s-a înțeles îndeajuns importanța decisi- vă a antiidolatriei în formarea menta-

lității evreiești. Principiul antiidolatriei- este atît de înalt, încît nici evreii nu- s-au putut menține totdeauna la nivelul- lui. De la plămădirea „vitelului de aur“ și pînă la adorarea „Literei“, evreii s-au- abătut, nu o dată, de la puritatea spiri- tuală a monoteismului lor; chiar și- atunci cînd au hipertrofiat ritualul în- dauna credinței.

Totuși, principiul a lucrat neconținut: a îndreptat gîndirea evreilor mai mult- spre spirit decît spre materie, a cultivat- mai mult viața interioară decît cea exte- rioară, a concentrat preocupările lor mai- mult asupra rațiunii decît asupra in- stinctelor, a orientat interesul lor mai- mult spre morală decît spre artă, a dat- mai mult importanță cuvîntului decît- imaginii, i-a făcut să mediteze mai mult- la un viitor sperat decît la prezentul- veșnic supărător, le-a educat mai mult- spiritul critic decît cel apologetic.

De aici, obsesia justiției universale, nevoia dialogului, încrederea în educa- bilitatea nelimitată a omului, aprehen- siunea față de irațional.

Deosebit de semnificative sint efortu- rile unor gînditori, de origine evreiască, de a concentra lumina rațiunii asupra- a ceea ce nu este rațional și nici reduc- tibil la rațiune: Spinoza asupra credin- ței, Bergson asupra intuiției, Husserl asupra intenționalității, Freud asupra- instinetelor, Kafka asupra absurdului- politic... Evreilor le-a fost totdeauna- teamă de iraționalul necontrolat de gîndi- re. Vorbind despre marii profeti ai- iudaismului, Joseph Carlebach susține- că „tot ce este mare și genial este in- tuiția care depășește datul, care sesiz- zează ceea ce depășește orizontul nostru- obișnuit. Însă intuiția nu este nimic- altă vreme cît rămîne pur irațională, inaccesibilă înțelegerii“⁴. Iudaismul se- opune iraționalului nu pentru a-l desfi- nța, ci pentru a-l civiliza. Iraționalul- îi apare evreului nu numai din afara- lui, sub forma bandelor pogromiste, ci și dinăuntrul lui, sub forma poftelor- dezlănțuite. Așa se explică de ce stăpî- nirea de sine este una din principalele- valori ale eticii iudaice. Elié Wiesel- scrie că „istoria lui Israel ne învață că- adevărata victorie a omului este asupra- lui însuși“⁵. În iudaism, credința în- Dumnezeu nu este altceva decît credința- în puterea nelimitată a omului moral.

Freud a fost conștient că antiidolatria- iudaismului a însemnat „o împingere pe- planul al doilea a percepției senzoriale- față de ideea abstractă, un triumf al- spiritualității asupra simțurilor sau, mai- precis, o renunțare la instincte, cu tot- ce această renunțare implică din punct- de vedere psihologic“⁶. El aprecia că- „atotpunernicia gîndirii exprimă prețui- rea pe care omul o acordă dezvoltării

TOLSTOI și evreii

Marele scriitor rus Lev Tolstoi (1823—1910) afirmase că antisemitismul- este „cel mai mare rău al epocii“, care ucide orice sentiment moral. În- virtutea acestei idei, el a întretinut o amplă corespondență cu un număr de- scriitori evrei, referindu-se pe larg la pogromurile și persecuțiile suportate de- mii de ani de poporul evreu. În ciuda acestor fărâdelegi — sublinia clasicul- literaturii ruse și universale —, poporul evreu nu a putut fi nimicit, căci, spunea el, „Evreul este veșnic, ca și veșnicia însăși“.

Salom Alehem (1859—1916), clasicul literaturii idiș, solicitîndu-i colabo- rarea la volumul „Ajutor“, tipărit ca o reacție a unor scriitori de bună cre- dință față de pogromurile ce avuseseră loc la Chișinău și în alte localități- din imperiul țarist, a primit din partea marelui scriitor rus trei nuvele, pentru a fi incluse în această culegere.

Dintr-un schimb de scrisori purtat de acești scriitori — din care spicuim- un fragment — aflăm reacția lui Tolstoi față de cutremurătoarele eveni- mente petrecute în Rusia țaristă, precum și solidarizarea sa cu poporul evreu. Textul a fost publicat la noi în primul număr din 1929 al revistei „Adevărul- literar și artistic“.

„Groaznică veste despre cele petrecute la Chișinău m-a impresionat du- reros. Mi-am exprimat revolta într-o scrisoare pe care am trimis-o unui prie- ten al meu, evreu, scrisoare pe care îi-o remit în copie. Zilele acestea am- trimis, din Moscova, o scrisoare colectivă adresată Golovatului din Chișinău- în care exprimam sentimentele noastre față de această grozăvie.

Voi fi foarte mulțumit de a putea colabora la „Antologia voastră“ și mă- voi sili să scriu ceva potrivit împrejurărilor...“.

E. F.

HENRI WALD

(Continuare în p. 6)

■ Soli aducînd un ciorchine din Tăra Făgăduinței

MERIDIANE • MERIDIANE • MERIDIANE

„Dos Lid iz geblibn“

Recent a avut loc în Berlinul răsăritean, pentru a patra oară, tradiționala manifestare a „Zilelor culturii idiș”, sub genericul „Dos lid iz geblibn” („Cîntecul a rămas”, vers dintr-o poezie de Binem teller, ales cîndva pentru acest eveniment cultural de poetul srail Bercovici).

Cei doi inițiatori ai acestei manifestări, artista Jaldia Rebnig (flică vestitei cîntărețe Lin aldati) și poetul Jürgen Rennert, prin dragostea și devotațiunea lor deosebit față de cultura idiș, s-au străduit și în acest an, în împrejurările deosebite ale unei perioade de eferescență politică, să dea, prin articulare lor directă, prin egerea tematică și a invitației, o strălucire bine meritată acestui eveniment.

În fapt, este vorba de cultura unei apropieri de cultura is, mai bine zis de moștenirea culturală a unui popor greu vit de Holocaust și apoi din nou, în perioada postbelică, în eliminarea aproape a tuturor rămășițelor exponenților săi idiș seculari.

Un program dens, chiar patetic, în una din zile, cuprinzând de la muzica de cameră de compozitori evrei moderni, spectacole de teatru Dybuk, într-o versiune modernă, concerte-spectacol susținute de ansambluri teatrale cu nume, muzică evreiască populară („Klezmorim”) și alte formații, mese rotunde cu diverse materii, citirea unor fragmente din romane ale unor scriitori contemporani, pînă la istoria presei poloneze — iată eva dintre reperele manifestării.

Trebuie menționat că întreaga ziune este cu atât mai lăudabilă, cu cît acest act de cultură a fost organizat și susținut în mare parte de germanii umărului evreilor înscrși în comunitatea din Berlinul răsăritean nu depășește 200). Au participat activ ziariști, publiciști, artiști, alți oameni de cultură din Leipzig, Rostock, resda, Berlinul Occidental, München și Viena.

Cele trei ansambluri muzicale tineret, intitulate „Klezmorim” (cităm numai grupul „Auf- und ab” — cel mai vechi), sînt formate din tineri germani amatori, între 20—30 de ani, care au învățat impecabil limba și stilul idiș și care, din punct de vedere artistic, s-au punctat ca adevărați profesioniști.

Prezența a doi interpreți de vază ai teatrului idiș „Rahel Amikam” din Varșovia — Jaldia Tencer și Jerszy Isaak —, acompaniați de o orchestră instrumentală, ansam-

blul „Fayerlech” din Vilnius și, în special, artiști ai T.E.S. din București (Leonie Waldman, Eliad, Maia Morgenstern, Rudi Rosenfeld și N. Călugărița, acompaniați la pian de Viniciu Moroianu) au adus un plus de profesionalism întregii manifestări.

■ Afișul festivalului (fragment)

Artiștii noștri, care au pregătit în condiții deosebite de grele programul intitulat „Cîntecul păunului de aur”, alcătuit din poezii și cîntece de Jacob Groppe și Itic Manger, au fost primiți cu simpatie, obținând un succes bine meritat. Cităm din „Neue Zeit”, numărul 26, pagina 4: „E de neuitat poezia lui Itic Manger despre jocul marelui lui Göring cu copilul lui, interpretată de Rudi Rosenfeld”. Foarte interesantă ca fenomen

cultural a fost prezența lui Aron Saltiel — cîntăreț de origine sefardă din Istanbul, actualmente la Graz —, care, într-un stil foarte modern și direct, a încântat publicul, de toate vîrstele, cu romane sefard și cîntece ale evreilor yemeniți.

Programul a fost strălucitor completat de Josef Burg din Cernăuți (scriitor de limbă idiș) și Grigori Kano-vici (scriitor evreu din Vilnius — care scrie în limba rusă pe tematică evreiască). Ei au citit din romanele lor actuale, în care se pun probleme acute ale evreimii din Europa răsăriteană. La feț de valorose au fost prezența artistului Erwin Geschaneck (vedeta filmului „Jacob Mincinosul”) —, care a citit în limba germană fragmente din „Povestirile din Odessa” ale lui Isak Babel — și concertul de muzică de cameră pe teme evreiești „Nigun” de Bloch, și altele) executat magistral de Katinka și Eberhard Rebling.

Discuția la masa rotundă (moderator — prof. dr. Stefan Scheiner), la care au participat conducerea Comunității Evreilor din Berlin, literați, ziariști s.a., cu privire la situația actuală a evreilor din diverse țări și în special la cea a evreilor din Europa de răsărit, a completat programul cultural și cu o abordare de natură politică. Cuvîntul de închidere l-a rostit Jürgen Rennert; după ce a pomenit nominal toți oamenii de cultură evrei uciși în timpul lui Stalin, distrugîndu-se astfel pentru a doua oară (a cita oară în „fapt?” floarea culturii idiș, acesta a spus: „Uitarea întîrzie venirea lui Mesia — numai amintirea o poate grăbi!”

MIRJAM BERCOVICI

Mai puțin de 1000 de evrei trăiesc în Luxemburg

În Luxemburg, unul dintre statele mici ale Europei, ființează o comunitate evreiască. Existența acesteia este similară cu cea a comunităților de Europa de est, atît în timpul catastrofei celui de-al doilea război mondial, cît și după aceea.

Luxemburg este o componentă activă a Pieței Comune europene și o parte dintre instituțiile Comunității Europene se găsesc între hotarele sale. Micul stat a ieșit pe piața europeană; legîndu-se strîns de situația economică a principatului, comunitatea evreiască se înscrie și ea în drumul spre succesul economic.

INTILNIRI CU EVREII LUXEMBURGEZI

În dimineața unei zile frumoase, ne-am îndreptat spre mașină, care era parcată lângă hotelul la care locuiau în Luxemburg și, iată, deodată s-au apropiat de noi un domn și o doamnă care ne-au întîmpinat cu „Shalom”. Destul de repede ne-au explicat că sînt evrei, proprietarii unui mare magazin de articole cosmetice, fiind angrenați în comerțul cu ridicata. Cînd soțul doamnei, după închiderea magazinului, a zărit mașina noastră înscrisă cu număr israelian, a fost foarte emoționat și de aceea ne-au invitat în locuința lor și la magazin, ne-au oferit multe cadouri și pur și simplu nu au mai vrut să ne despărțim. Ne-au relatat despre munca lor de zi cu zi, despre vizita lor în Israel și multe altele.

GAZDELE noastre nu ne-au povestit numai despre ei, ci și despre viața tuturor evreilor din Luxemburg. El este așchenaz, născut acolo, ca și părinții și părinții-părinților lui, iar soția sa este născută la Strasbourg, în Franța. Au vizitat Israelul și au fost plăcut impresionați; cuvintele lui ne-au emoționat

deosebit prin sinceritatea și căldura lor.

Ei ne-au comunicat situația economică a membrilor comunității evreiești din oraș, care numără 200—250 de familii, situație, în general, bună. În timpul războiului mulți evrei au fost uciși de către hitleriști, care au ocupat Luxemburgul, alții au reușit să fugă și să intre în mișcare de rezistență.

Relațiile dintre evrei și ceilalți locuitori din Luxemburg sînt bune, neexistînd semne de antisemitism, lucru susținut și de alte familii de evrei.

SINAGOGA

Nu departe de centru, acolo unde am găsit castelul, catedrala și primăria, în una din primele străzi se înalță sinagoga din Luxemburg. Ea este însemnată pe hărțile orașului prin „Maghen David”, ca și prin inscripția „sinagogă”. În revista de opinie oficială, oaspeții pot găsi note privitoare la religia care domnește în stat — cea catolică; în cîteva orașe sînt și comunități evreiești și, de asemenea, comunități protestante, iar relațiile dintre oamenii de diferite credințe sînt, în prezent, normale.

(După „Saar Lamathil”; traducere: SORANA LAZAROVICI)

Un mare arheolog și descoperirile sale

Numele lui YGAEL YADIN (1917—1984) îl găsim adeseori consemnat cu respect și prețuire în revistele israeliene și nu numai, chiar și în prezent, după șase ani de la dispariția sa din viață.

A fost o extraordinară personalitate. Arheolog, savant de înaltă ținută, profesor de primă mînă, om politic de acțiune, format în duplele realități israeliene, o prezență fascinantă, care s-a condus, în toată activitatea sa, de dragostea pentru Israel. Importanta operă științifică și culturală pe care a lăsat-o moștenire e apreciată ca atare într-o mare diversitate de manifestări științifice. I se publică studiile, i se editează cărți, iar cei care l-au cunoscut direct pe șantierul de arheologie sau ca studenți la universitate, evocă personalitatea plină de farmec a maestrului.

Ygael Yadin a fost fiul lui Eliezer Sukenic, el însuși profesor de arheologie, care s-a remarcat prin descoperirile unor vechi sinagogi din Eretz Israel datînd din timpul ocupației romane și s-a numărat printre primii specialiști care au identificat manuscrisele de la Marea Moartă. Mama a fost pedagog la o grădiniță din Ierusalim.

Ținărul Yadin a făcut strălucite studii la Universitatea Ebraică de pe Muntele Scopus. A fost ofițer superior în armata israeliană și, mai tîrziu, Șeful Statului Major. În 1953 își începe importanta activitate de profesor la catedra de arheologie și înființează un institut de specialitate. Este și anul cînd inaugurează lucrările pe marile șantiere de arheologie, desfășurînd acolo o susținută activitate. De-a dreptul spectaculoase sînt săpăturile efectuate la Hatzor, în Galileea, oraș care a fost unul dintre cele mai înfloritoare așezări canaanene. (Referiri la acest vestit centru se găsesc și în Biblie, cu privire la perioada cuceririi Canaanului în timpul lui Iosua). Datorită acestor săpături s-a descoperit, într-unul din straturi, și o fortăreață recon-

struită și întărită pe vremea regelui Solomon. Ygael Yadin a reconstituit, pe baza descoperirilor sale arheologice, o parte a Hatzorului, așa cum se presupune a fi fost atunci. Pasionați de aceste investigații, au participat la ele mii de voluntari din

■ Reconstituirea fortăreței lui Solomon de la Hatzor

Israel și din alte părți ale lumii. Rezultatele acestor cercetări sînt cuprinse într-o lucrare de specialitate în patru volume. Între anii 1960—61, Ygael Yadin a organizat un vast șantier arheologic în deșertul Iudeii. În niște grote necunoscute pînă atunci, el a descoperit importante documente privitoare la epoca lui Bar Kohba, din perioada anilor 133—135 i.e.a., cunoscîndu-se că răscoală condusă de acest erou a constituit un important episod din istoria evreilor. Ceva mai tîrziu, între anii 1963—1965, Yadin a organizat săpăturile de la Masada, restaurînd acest bastion al rezistenței zelitoilor, ultimul avanpost evreiesc după distru-

gerea din anul 70 e.a. a Templului, în timpul războiului evreilor împotriva dominației romane. Dar la Masada n-au fost investigate numai fortărețele de rezistență evreiască, ci și campurile de luptă ale romanilor. Printre vestigiile aflate în acele locuri s-au descoperit mai multe papirusuri. Pe unul din acestea s-a găsit transcris un vers din „Eneida” lui Vergilius. Este cea mai veche mărturie a textului aparținînd poetului roman, cunoscută pînă în prezent. Cine poate ști în ce noaptea de insomnie, de dispoziție psihologică cauzată de nenorocirile aduse de război, un soldat a notat printr-un vers străbătut de neliniște propria stare de spirit!

Interesant este că acest mare savant a lăsat nu numai descoperirile sale arheologice, dar și o întreagă tehnică modernă de lucru în vederea interpretării datelor descoperite, în folosirea cunoștințelor de filologie, de istorie, ca bază a studierii Bibliei pentru explicitările faptelor istorice.

■ Ygael Yadin

Prezentare de BATIA ZILBERMAN

Comemorare

Dna Geraldine Auerbach, director la „B'nai B'rith Jewish Music Festival”, în colaborare cu reprezentanți ai lui „Council of Christians and Jews”, organizează o suită de manifestări culturale consacrate comemorării a 50 de ani de la masacrarea evreilor la Tarnul Clifford, din York (Marea Britanie). Dna Auerbach a adăugat că arhiepiscopul de York, dr. John Habgood, va participa la adunarea comemorativă de la Tarnul Clifford. „Este un gest de reconciliere — a declarat ea — ce stimulează eforturile pe care le facem pentru îmbunătățirea relațiilor interreligioase”.

Programul include o cantată de Malcolm Singer și Micheline Wandor, „Litanii pentru persecutați”, de Herman Berlinski și „Tarnul Clifford”, de Malcolm Lipkin.

„Serviciul divin” de Ernest Bloch va fi interpretat de corurile „Yorkshire Bach” și „Zemel”, avînd ca solist pe cantorul Louis Borkman.

Vor avea loc, de asemenea, expoziții, sesiuni consacrate studiului Bibliei.

Fantome dintr-un trecut întunecat

Din când în când, televiziunea ne informează că a mai sosit un text injurios care poartă semnătura legiunii „Măghelului Mihail”. Nu de mult, pe micul ecran a fost prezentat un film cunoscut, în stilul specific, cunoscut de ocară la adresa principalilor formațiuni politice și a televiziunii înseși. Să reprezinte asemenea zvonurile anonime ale extremismului de dreapta un fenomen îngrijorător în sine? Probabil că nu, atât vreme cât rămâne izolat. Primejdia intervine, însă, atunci când un astfel de grupucel începe să fie manipulat (cer scuze pentru acest cuvânt ce s-a demontat prin propria utilizare) în interesul unor formațiuni politice sau categorii sociale.

Să mă explic, reducând în memorie câteva momente din istoria nu prea îndepărtată. Se știe că, la începuturile sale, gruparea lui Hitler n-a însemnat nimic: o mină de oameni care tulbură ordinea publică, din lucruri politice și instanțelor penale. Ea a dobândit forță și s-a impus pe scena politică abia atunci când formațiuni politice și personalități de centru-dreapta și-au propus să o utilizeze în propriile lor interese, dându-i, astfel, o legitimitate nespusă. Ce-a urmat se cunoaște: Hitler sa cățără pe umerii protectorilor săi, a pus stăpânire pas cu pas, pe Germania și, în ciuda unui pe o bună parte a Europei. Nu atât s-au petrecut lucrurile cu mișcarea legionară din România. Disidența minoră a minorității partide antisemit al lui A. C. Cuza, Garda de fier s-a menținut multă vreme într-o activitate ce pendula între scandaluri și violențe îndreptate în special, împotriva evreilor. Ea a devenit o forță politică reală numai dintr-o dată, când, pe de o parte, o formațiune politică de centru a intrat în ea într-un cartel electoral cu gândul de a se sluji de potențialul său agresiv, iar pe de altă parte, monarhia a încercat să întrebuneze în fațada sa cu intenția de a anihila partidele politice și a distruge dictatura personală. Ca și în Germania și învingând, de altfel, de la Hitler răși, Garda de fier a profitat de situația ce i se crease, ajungând în cele din urmă, să pună mâna pe putere și să înlăture pe cei ce-i înlesniseră ascensiunea. Dacă, mai departe, scenariul s-a modificat față de modelul original, asta s-a datorat lipsei unei baze de masă reale a legionarismului, precum și unor interese economice și militare de moment ale Germaniei hitleriste, cărora Garda de fier nu era capabilă să le răspundă.

În momentul de față, oricâte manifeste ar caligrafia marșurile grupului legionar, renașcut în țară sau revenit de peste hotare, ele nu pot avea sorți de succes cîtă vreme vor fi ignorate de formațiunile politice existente sau de cercurile sociale constituie sau nu. Dimpotrivă, ele ar putea prolifera în clipa în care s-ar găsi oameni cu răspunderi politice dispuși să folosească apeliul lor agresiv spre a-și atinge țelurile electorale. Exemplu pe plan internațional sînt destule. În Franța, bunăoară, mișcarea de extremă dreaptă cu caracter sovietic, intitulată Fro-

tul național, a fost multă vreme fie neglijată, fie considerată drept o țintă facilă pentru exercitarea ironiei opiniei publice. De la o vreme, de când fracțiuni importante ale centrului-dreapta îi fac ochi dulci în vederea unor eventuale avantaje în alegeri, lucrurile s-au schimbat și dreapta cucereste, încetul cu încetul, chiar pe plan electoral, poziții ce aparținuseră centristilor. Ce va urma vătamintele istoriei sînt neiertătoare. Recentă profanare sălbatică a cimitirului evreiesc din Carpentras (Franța) constituie numai unul din ecorile acestei situații. Este, desigur, meritorie organizarea uriașului marș de protest, cu participarea președintelui Mitterrand și a altor personalități de frunte ale vieții publice franceze, dar dacă nu vor fi luate măsuri practice pentru curmarea răului din rădăcină, situația s-ar putea cronici.

Lucrurile se complică în și mai mare măsură în lumea contemporană, întrucît se dezvoltă și o mișcare extremistă înrudită, fundamentalismul, care a scăpat de sub controlul celor ce-au manevrat o pînă acum. Fundamentalismul, care n-are nimic de-a face cu religia, oricare ar fi aceasta, ci numai o invocă în chip înșelător, bîntuie cu tărie din Extremul Orient pînă în Orientul cel mai Apropiat, trimînd în Occident mesaje care oscilează între aparente bizerări și acte teroriste de o neînchipuită cruzime. Terorismul fundamentalist, care bate acum la poarta lumii civilizate, face și mai periculoasă recrudescența extremei drepte europene, sovîne și totalitare, chiar dacă experiența nazistă ne este încă vie în amintire. Nu este greu de prevăzut ce s-ar întâmpla dacă, într-o bună zi, și-ar da mîna aceste două curente surori, cultivate, pînă atunci, sub atenta îngrijire a unor politicieni lipsiți de scrupule, în schimb încrezători din cale afară în propria lor abilitate. S-ar putea ca istoricii care vor supraviețui celui moment, dacă va supraviețui vreunul, să considere, prin comparație, iadul hitlerist trăit de omenire drept un simplu joc nevoințat.

Iată de ce fîtuiele care apar uneori sub scîlătură unor fantome sosite dintr-un trecut întunecat, deși, decamdată, poate nesemnificative, sînt de natură să neliniștească și trebuie considerate cu deplină seriozitate.

AL. CORNESCU

Un caz Dreyfus în România?

Doborîrea dictaturii criminale a lui Ceaușescu a fost o victorie a poporului român, victorie salutăată cu bucurie și de populația evreiască din rîndul căreia și-au dat tributul de sînge și sîmînță coreligionarii de-ai noștri. Acest tiran, pe lîngă faptul că a fost un antirromân și un antimaghiar, s-a dovedit a fi și un antisemit. Manifestările în acest sens sînt multiple, dar mă voi rezuma la un exemplu.

Acum 30 de ani, în 1939, Ceaușescu, în acea vreme secretar al C.C. al P.C.R., care răspundea de organele de securitate, împreună cu fostul său amic Alexandru Drăghici, pe atunci ministru de interne, au înscenat un proces antisemit de tip Dreyfus.

Au fost arestați șase evrei ilegaliști, în frunte cu frații Ioanid și acuzați că ar fi atacat o bancă a Băncii Naționale, din care ar fi furat un milion de lei. Baniți nu au fost găsiți, dar inculpații au fost condamnați la moarte și executați.

Organele de securitate din țară au primit filmul acestui caz, pe care l-au proiectat în fiecare oraș al țării, spre a se „demonstra” ce sînt în stare să facă evreii. Aceste organe aveau grîdă să soptăască că banii ar fi fost furati, cîci, pentru spionajul israelian, lucru ce nu reieșea din peliculă.

Personal am văzut filmul și mi-am dat seama că totul este cusut cu ață albă. Din șase înși implicați în caz, doar unul singur recunoștea faptele și i se impuneau să vorbească de parcă era drogat.

Se pune problema cum e posibil ca niște ilegaliști, bine situați din punct de vedere material, să devină peste noapte tîlhari și dușmani ai regimului. Unul dintre inculpați, ing. Ioanid, a participat, pe cosmodromul Baikonur — U.R.S.S., la primele lansări în spațiul extraterestru ale unor sateliți și ale unor oameni, zărele de epocă plătindu-l destul de bine pentru articolele în care dădea anumite detalii asupra acestor evenimente.

„Frațele” său, colonelul Ioanid, a fost, pînă a divorțat, cumnat cu Alexandru Drăghici, care l-a amenințat că va plăti

scurp divorțul de sora sa și l-a plătit într-adevăr.

Dacă, prin absurd, acceptăm că cei șase au efectuat jaful de care au fost acuzați, de ce nu au fost anchetați de miliție ca delincvenți de drept comun, cum ar fi fost normal, și nu de securitate, care se ocupa numai de cazuri politice?

Procesul grupului Ioanid a avut însă o altă menire. El a servit ca o motivare pentru înlăturarea evreilor din toate funcțiile ce le mai dețineau la acea dată, acesta constituind adevăratul scop al procesului.

Unii vor pune problema: de ce au tăcut familiile timp de 30 de ani? Acestora le răspund că nu era cazul să intervină la Ceaușescu sau Drăghici, organizatorii înscenării. Pe plan extern, la cine să apeleze, la președintele Nixon sau Carter, care în două ocazii diferite l-au invitat pe tiran să viziteze S.U.A., acordîndu-i toate onorurile, la generalul De Gaulle, care l-a decorat cu „Legiunea de Onoare” a Franței, sau la regina Angliei, care l-a plimbat cu caleașca regală și i-a acordat o importantă decorație britanică? Nu se putea interveni nici la conducătorii Israelului, care îl laudau pentru că permite emigrarea evreilor (după ce încasase sume grase de dolari și apoi, la plecarea din țară, îi jefuia de bunurile agonisite).

În astfel de condiții șansele de izbîndă erau zero.

A sosit timpul ca acești martiri, căzuți fără altă vină decît aceea de a se fi născut evrei, să fie publice reabilitați.

FELLER MORITZ

UN VERDI EVREU

S-au împlinit o sută de ani de la moartea lui Giuseppe Apolloni, o operă l'Ebreo, cîntată pe numeroase scene lirice, timp de decenii, de către cîntăreți și cîntărețe din epocă. Revista Opera de la Paris, din octombrie, aduce un omagiu sub titlul „Un evreu rivalul lui Verdi”. Vicenza, în apropiere de Veneția, a fost, secole de-a rîndul, un centru muzical în care au strălucit ca Vivaldi și Cimarosa, în teatrele ale Grazie și Eretenio.

Giuseppe Apolloni s-a născut la 8 aprilie 1822, în districtul Santo Stefano, ca al patrulea și ultimul copil al unui mic rețier. Deși, după terminarea liceului, a fost trimis la Padova să învețe dreptul, Giuseppe înțelege că vocația muzicală este destinul său. La lecții cu doi reputați muzicieni, Ganetti și Casalini, cu care Apolloni își desăvîrșeste educația muzicală. În 1848, este activ la Vicenza împotriva dominației austriece, dar, cum acțiunea împotriva puterii dominatoare era de durată, Apolloni se exilază, rătăcind de la Ferrara la Bologna, Florența și Torino și, de abia în 1852, i se permite reîntoarcerea la Vicenza. Educația lui muzicală a profitat însă mult de viața artistică a centrelor prin care călătorise. Reîntors în urbea sa natală, teatrul Eretenio îi reprezintă prima sa operă, *Adelchi*, care înregistrează un frumos succes. Firește, subiectul operii are o cheie de *Risorgimento* (de deșteptare a sentimentului național), așa cum a fost și în cazul lui Verdi (1813—1901), ceea ce dovedește că, și din punct de vedere politic, Apolloni merge pe drumul trasat de maestro. Reprezentați fiind și la Treviso și Veneția, autorul se vede autorizat să accedă la scena reputatei săli de operă *La Fenice* de la Veneția, pentru care compune opera *l'Ebreo* (Evreul), pe un libret al unui concetățean, chirurgul Antonio Boni. Într-un foarte scurt rezumat al libretului, se poate spune că este vorba de o prelucrare a unui roman, cu titlul *Leila* sau *Asediul Granadei*, publicat la Londra în 1838, al scriitorului englez Eduard George Bulwer-Lytton (1803—1873), care ne-a lăsat, pe lîngă cariera de romancier, și amintirea de jurnalist, politician și, chiar, ministru. Romanul *Leila* evocă perioada finală a regatului maur de la Granada încercuit de spanioli, în care, pe lîngă elementele spaniole și maur, și evreii joacă un rol important. În libretul lui Boni, redus la un prolog și trei acte, se alege cîteva episoade din roman, caracterizate prin noaptea limbajului și expresia poetică.

Evreul implicat în acțiune este nobilul Issachar, savant, căruia maurii din Granada îi ignoră apartenența la seminția lui David, considerîndu-l a fi un magician. Pentru a se răzbuna de persecuțiile și vexațiunile impuse poporului său, Issachar făgăduiește regelui Ferdinand de Aragon să ajute armata spaniolă să pătrundă în oraș, în schimbul promisiunii că evreii vor fi respectați la Granada. Issachar oferă regelui ca ostatec pe propria sa fiică, *Leila*, care-l iubește în taină pe *Adel-Muza*, seful trupelor arabe (o parală cu Radames și Aida — opera compusă de Verdi în 1871). Dar Ferdinand, sprijinit de Marele inchiștor, nu se angajează în această formulă și-l arestează pe Issachar. Acesta scapă, incendiînd tabăra spaniolă. Între timp, regina *Isabela* o convinge pe *Leila* să se convertească la creștinism. *Leila* se decide chiar să renunțe la *Adel-Muza*, pentru a intra într-o mănăstire. Pornit să se răzbune pe spanioli, Issachar făgăduiește Cerului să o

sacrifice pe propria sa fiică, după plul biblic al lui Iftah. Neamdușmăritul ficei sale, el ajunge la locul al căruia avea să se oficiere ceremonie, la un timp cu *Adel-Muza*, care alegea să se vaze pe *Leila*. Dar Issachar o ține lîngă altar; ea moare în brațele lui *Adel-Muza*.

Drama este condusă muzical în formă priceper, solicitînd în paralel mai simbluri (ceea ce lui Verdi îi prîsiu *Forza del Destino*), iar finalul primului este admirabil. Locul important îl de corurilor arată că Apolloni a aparținut la Verdi acel „far presto”. Instruaceva este originală, îngrijită și clară, înțeleptă, soprană și tenor au avut roluri importante. La reprezentația inaugurală la teatrul *La Fenice* din Veneția (1852), pe 23 ianuarie 1853, avînd în rolurile principale (*Leila*) pe Marianna Barbieri, care tenorului (*Adel-Muza*) pe Carlo, 2) D. baritonului (*Issachar*) pe Giovanni, 3) succesul a fost transformat într-un triumf de către publicul venețian. Consiliile acestui triumf se regăsiseră în epoci. Celebra editură Ricordi și-a dat partitura și opera circula prin teatrele de operă italiene și străine, nînd succese răsunătoare. La teatrul *Fenice* și *Argentina* (Roma) este general, în opoziție cu primul ostilă de la Scala (și Verdi a avut fenomenul). Pînă în 1908, *l'Ebreo* a avut o carieră strălucită. Se reprezintă în Australia și Filipine, cucerind dar numai parțial Franța. Lista de țări care au cîntat în *l'Ebreo* este imensă și cuprinde multe glorie ale vocilor naționale de mare circulație în epocă.

În *l'Ebreo*, Apolloni se inspiră din deile lui Verdi, fără a fi însă un imitator servil. Personalitatea sa se manifestă într-un mod strălucit deosebit de solo-uri ca și în ansambluri, la o cantă ca și în orchestrație. Talentul devine însă propriul său dușman, el clară îl obligă la un standard de înaltă menținere pe măsura strălucirii sale. *l'Ebreo*. Întrecerea cu sine este o pierdută greu de suportat. Cele trei opere a urmează nu sînt la nivelul primului. Greutăți familiale, obligate la preluarea creșterea copiilor unui fratestrat dat, punerea în scenă a noilor sale, 4) prilejuește un concurs de împrejurări favorabile. Cu a cincea compoziție *Gustavo Wassa* —, Apolloni înfrîngă la Trieste, un succes deosebit, în toată 16 noiembrie 1872, dar ecoul creației se menține. Deși scrisă cu grijă, o Mihail remarcabile și efecte strălucitoare, o nouă operă nu obține un succes decît celui dobîndit de *l'Ebreo*. Compunătorul alte genuri decît opera.

Respectat și stimat, iubit și criticat de prietenii numeroși și iustificați, este mormintat cu onoruri publice și este un spirit stăpînind cu adevărat muzicală, care a creat pe drept cuvînt acord armonios între noaptea și ziua.

Z. KANDEL

DECESE

În cimitirele Comunității Evreilor din București au fost înhumate, în perioada 1.V.—31.V.1990, următorii:

Rony Ladislav (76 de ani), str. Știrbei Vodă nr. 2; Lucac Aron (91), str. Ioa Chica nr. 1; Chapier Jacques Jean (90), str. Plantelor nr. 8—10; Veiner Zigu (55), str. Vistierni Savirov nr. 19; Massoff Mariem (77), Sos. Olteniței nr. 56; Braun Iosub Hoisie (79), str. Trapezului nr. 1; Grimu Larisa-Risa (71), Piața Amzei nr. 10—22; Cahan Clara (89), str. Livei nr. 24; Brotman Clara (73), Bd. Ion Sulea nr. 63; Radian Toni (60), str. Principatele Unite nr. 2; Vaisman Iancu (81); Nuhm Elie (90), Cămin „Amalia și Șef Rabin dr. Moses Rosen”; Kahane Leon (69), str. Crăiești nr. 2; Rozea Marcu (83), Calea Călărășilor nr. 1B; Deleanu Jan (65), Bd. Magheru nr. 7—9; Schiffman Filip (64), Bd. Constantin Brăncoveanu nr. 118; Seinfeld Silvia (56); Aronovici Roza (77); Weinberg Moise (85), Cămin „Martin Băluș”; Naiman Malvina (66), Alea Lungulețu nr. 6; Cajal Simelonne (81), str. Suren Spandarian nr. 5; Mihail Iuda Ida (81), str. Emil Racoviță nr. 22; Segal Milo (97), str. Mihai Constantinescu nr. 5; Zloczower Serafine (81), str. Mihai Vodă nr. 13; Lintzmayer Lili (81), Bd. Gh. Gheorghiu-Dej nr. 95A; Gruenberg Corida (88), str. Stelea Spătaru nr. 17; Brănișteanu Maria (82), str. Trofășului nr. 10; Kram Elias (88), str. Reconstruc-

ției nr. 1; Solomon Martin (85), str. Mihail cureștii Noi nr. 68; Traut Valeriu (85), str. Oborului Nou nr. 13.

Soția, copiii și nepotul comemoare cu adîncă durere, cînciprează cu pierderea iubitului lor sot, tatăl și nepotul farmacist HIRSCH STRUL Botoșani. Fie-i amintirea binecuvîntată!

Familia Zloczower Margit — Gherșin Carol — ginere, Gherșin Albert — nepot, prof. Clarian Maria — mînia ing. Bercovici anunță, cu dîrdă, săvîrșirea din viață a sumpetului FINE dr. ZLOCZOWER. Fie-i amintirea binecuvîntată!

Păstrîndu-le vie amintirea, aducem pios omagiu iubitorilor părinți STEL MARCEL ROTMAN, din Piața Ștefan la 2 ani și, respectiv, 15 ani de la naștere.

Estera — soție, Reta — fiică, nepoții și strănepotul și familia noastră cu multă durere, încetarea din viață a dragului lor COPEL SIMON, pe care nu-l vor uita nicodată!

Pioasă aducere aminte a iubitorului soț, LEVENDULA EUGEN, la 3 ani de la trista despărțire (13 Tamuz), vom uita în veci! Soția și familia.

ȘTIRI DESPRE EVREII DIN TIMPUL DOMNIEI LUI ALEXANDRU IOAN CUZA¹

Pentru istoria evreilor din România prezintă o deosebită importanță un volum publicat, în 1989, de Academia Română, cuprinzând documente referitoare și la oștea noastră. Vom încerca să prezentăm aici, cronologic, informațiile despre evrei din documentele apărute. Într-un criteriu cronologic — respectat și în succesiunea acestora — și cel care ar lua în considerare fie importanța informației, fie o clasificare după obiect, adică natura informației, îl preferăm pe primul, care e mai simplu, fiind adoptat și de ediția Iași. Menționăm că în citate am păstrat, unde era posibil, ortografia timpului.

1) Documentul 55 (14-26 aprilie 1859), aparținând Ministerului de Externe din Imperiul Austriac, ne interesează prin informațiile privind unele tulburări antievrești din orașul Iași, la Galați și se arată că stăruind răspundite pe seama populației evreiești, acuzată de „fanatism religios”, sintagma „fanatism religios” este atribuită „inșirilor mincinoase” ale unui consul străin.

2) Documentul 125 este astfel rezumat în „Lista documentelor”: „București, 28 octombrie (9 noiembrie) 1859: Jurnal al Consiliului de Miniștri al Țării Românești, în legătură cu reclamațiile unei părți a comunității israelite împotriva profesorului de religie Naftali Popper, cu înlocuirea acestuia și cu instituirea unui comitet de vizor al școlilor israelite”.

3) Documentul 136 (15-27 dec. 1859): „Ordonanță din partea de la incidentul Popper, Eforia școlilor face propuneri privind principiile de organizare a școlii israelite din București. Menționăm aceste propuneri, deoarece considerăm că prezintă interes istoric: I. Școala comunității israeliteilor din București, întru ceea ce privește învățătura israelită, adică studiul limbii și al religiunii israelite, se va administra acum înainte de către comitetul ales din rândurile din sinul comunității. II. În ceea ce privește învățătura israelită... școala acestei comunități va sta sub nemijlocita inspecție a rabinului comunității. III. În instituțiile de limbă și religiunea israelită se vor numi de către comitetul școlar israelit... IV. ... guvernul va numi în parte un revizor de națiune israelită... V. ... Afară de învățătura limbii și religiunii israelite, copiii vor urma în această școală, ca și până acum, în limba română, și învățăturile celor trei clase primare ce se propun în școalele israelite...” (p. 112).

4) Documentele 171 (Iași, 7-19 iunie 1860) și 172 (Iași, 9-21 iunie 1860) se referă la două telegrame ale lui Mihail Kogălniceanu exprimând poziția acestuia și la solicitarea ca evreii să fie din nou autorizați a exercita profesiunea de farmaciști și ca Mihail Kogălniceanu dezvoltă, în susținerea solicitării sale, atât argumente juridice (evreilor le erau interzise drepturile profesionale, profesiunea de farmacist neîntrind însă în această categorie), cât și etice (evreii trebuie să aibă și drepturi și nu să li se impună doar obligații). Tatăl unei părți din prima telegramă: „Une disposition a été prise... qui interdit aux Juifs d'être pharmaciens vu leur religion. Cette disposition est contraire à l'article 46 qui ne refuse aux Juifs que des droits politiques. L'abolition de cette disposition administrative me donnerait de la force pour mes projets de réforme, car je prouverai aux Juifs que le gouvernement n'impose pas seulement des devoirs, mais donne aussi des droits” (p. 151).

5) Documentul 295 (1860) conține, desigur, cea mai importantă informație privind pe evrei, din volumul de documente recent publicat și anume: recensământul populației evreiești din Muntenia anulului 1860.

Rezultă următoarele: existau în total 17 632 de evrei, dintre care la oraș

16 686; unele date mai semnificative: în București existau 10 667 de evrei, în județul Râmnicu Sărat 801 (dintre care 513 la oraș și 288 la țară), în județul Prahova 1 369 (dintre care 1 205 la oraș și 164 la țară), în județul Brăila 2 373 (dintre care 2 276 la oraș și 97 la țară), în județul Dolj 1 100 (dintre care 1 069 la oraș).

6) Documentul 300, astfel rezumat: „Iași (24 ianuarie/5 februarie) 1861: Comunitatea israelită din Iași adresează felicitări domnitorului Alex. I. Cuza cu prilejul aniversării zilei de 24 ianuarie”.

Reproducem telegrama, atât pentru interesul istoric, cât și pentru stilul său, care nu este cel al unui conformism rece: „Preaînălțate doamne! Populația israelită din capitala Iași, astăzi serbind cu cea-laltă populație a țerei aniversarea în care ați fost chemat a realiza dorințele României, vine în miezul bucuriei generale a depline respectuoase gratulări prin organul acestei Comunități, rugându-vă cu umilnă a le primi; resfringiți și pe viitor părinteasca îngrijire, ca și pentru celelalte populații ale României-Unită. Comunitatea israelită religioasă și a ospitalității din Iași”.

Telegrama e semnată de: Aron Vecsler, Jacob Neuschow, D. Lohring, Daniel, Isop Gardenthal, Bick, T. Rosenhek.

BETINIO DIAMANT

Documente privind domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Vol. I (1859-1861). Volum întocmit de Dan Berindei (responsabil), Elisabeta Oprescu și Valeriu Stan. Editura Academiei, 1989, 34 p. Volumul este astfel structurat: introducere, lista documentelor, documentele, indice. Considerăm că ediția ar fi trebuit să cuprindă și un indice de materii, iar lista documentelor rezumând conținutul lor aibă și o versiune în franceză sau engleză (cum se obișnuiește la publicarea unor asemenea culegeri).

DIN COMUNITĂȚILE NOASTRE

BASHEVIS SINGER ÎN ROMÂNESTE — Lunga istorie a unei traduceri

Duminică 10 iunie. Ca de obicei, la conferințele duminicale sala din Popa Soare este plină de lume. De data aceasta, publicul participant a venit să urmărească tema „Lunga istorie a unei traduceri”, cu referire la recenta apariție a cărții „Ghimpl-netotul” de Isaac Bashevis Singer, în traducerea românească a publicistului Anton Celaru, colaborator apropiat al RCM, distins membru al obștii noastre.

Dezbaterile a îmbrăcat forma dialogului, domnul Celaru răspunzând, după o scurtă introducere, la cîteva întrebări puse de Batia Zilberman, din cadrul redacției RCM, convorbirea constituindu-se într-o incitantă dezbateri despre universul în care evoluează personajele din proza marelui scriitor evreu din America, despre importantul loc pe care-l ocupă în literatura universală, despre limba idiş, și, nu în ultimul rând, despre interesul cu care traducătorul s-a apropiat de opera de mare originalitate a lui Bashevis Singer. Într-adevăr A. Celaru a tălmăcit „Ghimpl-netotul” într-o frumoasă limbă românească, născută și plină de culoare, păstrând în același timp savoare originală a textului, autorul traducând direct din idiş, limbă pe care o stăpînește pe deplin.

La întrebarea de ce a fost necesar mai mult de un deceniu ca să apară la noi această primă traducere din opera marelui scriitor distins cu Premiul Nobel pentru literatură încă din anul 1978, A. Celaru a refăcut drumul străbătut de manuscrisul traduceri sale până la apariție. În plimbările de la o editură la alta, cartea s-a izbit de multe piedici, prejudecăți și dogme ale redacțiilor. Răstimpul dintre 1980-1989 a fost pentru A. Celaru o perioadă de stăruință, de peregrinări și pertractări pe la edituri ca să-l poată aduce, în cele din urmă, pe Bashevis printre noi. Și a reușit. Fapt pentru care ne exprimăm grațitudinea. Convorbirea desfășurată în sala de la Popa Soare a evidențiat că prin tradu-

cerea lui „Ghimpl-netotul”, Anton Celaru și-a pus semnătura pe un important act de cultură.

În încheierea dezbaterii, actorii Maia Morgenstern și Theodor Danetti au citit, fermecător, din fermecătoarele proze cuprinse în cartea lui Isaac Bashevis Singer.

L. L.

CALATORIND PRIN POLONIA ȘI ISRAEL

Încă nu mi-am revenit din deosebite emoții prilejuită de călătoria la cei doi poli ai existenței noastre: de o parte, infernul fraților noștri (lagărele de exterminare naziste din Polonia) și de alta, soarele nostru — Israelul.

Am fost pur și simplu smuls din existența mea cotidiană și am participat efectiv atât la comemorarea marii dureri a neamului evreiesc, Holocaustul, cât și la sărbătorirea marii bucurii a aceluiași popor, redobândirea independenței Statului Israel, această țară veche-nouă.

În puține zile, dar deosebit de bogate în imagini și sentimente, am cutreierat Polonia, unul din centrele înfloririi culturii evreiești în Diaspora. Nu am văzut vechile șteli-uri, în schimb, din nefericire, am văzut „catedralele” urii și ale morții, Auschwitz, Birkenau, Treblinka...

Am avut un sentiment de durere, care însă s-a transformat în speranță, atunci când am zburat, ca pe un covor fermecat, dintr-o țară cu comunități vechi, pierdute, în țara cea nouă, Israel.

În Israel, pur și simplu, sunetele și imaginile m-au copleșit. Peste tot se îmbină armonios vechiul și noul, istoria și prezentul. Am văzut orașe minunate, o țară înfloritoare, frumusețea și mândria locuitorilor săi și a poporului evreu în întregime. Singurul meu regret este că am văzut prea puțin. Aș fi vrut să văd și sudul doritor, Negev, Eilat, Marea Moartă și încă multe locuri din această țară nu prea mare, dar minunată.

Sper însă ca și aceste dorințe să mi se îndeplinească. Viitorul ne aparține.

ARTHUR WEISMAN (14 ani)

O după-amiază de încântare

În grădina mirifică a „Mărtisorului” învăluită în umbra deasă a copacilor, în mireasma florilor și ușoara adiere a vântului, Asociația de prietenie România-Israel a adus un cald omagiu marelui poet Tudor Arghezi la 110 ani de la nașterea sa.

A fost o după-amiază literar-muzicală de mare tinuță, frumos intitulată: „Tudor Arghezi și Israel”, la care oficiile de gazdă au fost îndeplinite, cu grație și eleganță, de fiica poetului, artista Mitzura Arghezi.

Reuniunea a fost onorată de prezența ambasadorului Israelului la București, dl Zvi Mazel, cu soția, a unor scriitori, ziariști, oameni de cultură. Luind cuvântul, în deschidere, dl prof. Răzvan Theodorescu, președintele Asociației, a evocat figura autorului „Cuvintelor potrivite”, atât de legat de „Mărtisor”, subliniind spiritul larg de toleranță de care este străbătută opera sa și, după cum spunea disinsul om de cultură, dacă poetul ar fi trăit, cu siguranță ar fi fost în fruntea Asociației. O prezentare de inimă, bogat exemplificată, a prieteniei dintre Tudor Arghezi și Gala Galaction a realizat preotul Gh. Cunesco, arătând că prietenia celor doi alesi oameni de cultură s-a întemeiat pe dragostea comună, pe profunda cunoaștere a Bibliei, Cartea Cărilor — Cartea esențială a omeneirii. Programul artistic a fost bogat ilustrat de o selecție de texte argheziene, proză și poezie, în lectură unor cunoscuți actori bucureșteni: Liana Ceterchi, Traian Stănescu, Theodor Danetti, Ion Arcudeanu.

Un incitant articol semnat de Tudor Arghezi, care, încă în anul 1945, a scris cuvinte profetice despre necesitatea existenței statului Israel modern, l-a citit Liana Ceterchi, articol din care publicăm mai jos fragmente.

Un moment deosebit, un moment surpriză, l-a constituit recitarea, de către doamna Tamar Sam Arh, consilier cultural la Ambasada israeliană din București, a unor versuri traduse și tipărite în limba ebraică, în Israel.

Două compoziții muzicale, dintre care una purtând semnătura doamnei Liana Alexandra și cealaltă a domnului Nicolae Brânduș, au completat acea după-amiază elevată de artă, o după-amiază de mare valoare artistică.

Dar ce încheiere mai potrivită putea avea această reuniune închinată frumosului, spiritualității, frățietății, decît acele cuvinte cuprinse în „Inscripție pe o ușă”, acel îndemn de a-ți face din cămin un loc neprețuit, „Căci neamul trebuie să-ți fie drag / Și casa ta să-ți fie zilnic sfîntă”, versuri rostite cu emoție de Mitzura Arghezi?

Se cuvine un cuvînt de căldă prețuire pentru bogata activitate a Asociației culturale de prietenie România-Israel, de multumire scriitorului Victor Bărlădeanu, pentru organizarea frumoasei aniversări de la Mărtisor.

Cu prilejul acestei după-amieze literar-muzicale, au fost depuse coroane de flori la mormintul poetului, din partea Asociației și din partea Ambasadei Statului Israel la București.

B. Z.

STATUL EVREIESC (fragmente)

...Unii evrei se mîngîie că antisemitismul ar fi un accident de un moment sau numai o rătăcire intelectuală, care poate fi alungată cu o concepție. Ei cred că anumite măsuri pot să anuleze o situație ingrată. E o consolare artificială, de voiață. Antisemitismul e o realitate. Se poate ascunde, uneori pare că ar fi dispărut și izbucnește din nou. E de așteptat de la modalitățile lui de transfigurare prea puțin. Adjuvantul acestei stări e fracțiunea de aur. Profetismul ascuns al maselor și al intelectualității evreiești e necunoscut, și ar cere din partea antisemitismului o tehnică sufletească mistică. Antisemitismul nu știe sau, în orice caz, nu poate crede că între cele două clase ale lui Israel, o fracție și un popor, se perpetuează un antagonism: el e convins dimpotrivă, că o solidaritate strînsă unește în secret pe evrei, aurul fiind al lor în devălmășie. Miliardarul Elias și-a lăsat averea Academiei Române și nepoții lui mor pur și simplu de foame. Un caz dintr-o mie.

În ghetto s-a înfiripat și rafinat, la intelectuali, acel simț de analiză, de îndoieli și de disocieri care constituie o ineluctabilă logică atitudine, devenită subconștientă, împotriva unui destin implacabil. Intellectul evreiesc e acuzat de

■ Tudor Arghezi văzut de Marcel Iancu

spirit de dizolvare. Acest spirit a dat limbii românești — paradoxal! — pe cei mai buni filologi ai ei, între care pe Gaster, care a murit expulzat, studiind

în străinătate elementele moleculare ale graiului nostru. (...)

În regim de spaimă și de incertitudine, marea nesiguranță a vieții împiedică plenitudinea dezvoltării caracteristicii naționale. Nici conglomeratul de popoare într-un stat eterogen nu o poate înlesni integral. Poporul are nevoie să se simtă acasă la el, oricît i-ar fi casa de slabă. Ar fi putut poporul românesc să dea pe Eminescu fără patriă, chiar subredă, dar reală, a celor două principate? Dar energiile ardelenesti?

O patrie evreiască îndeplinește și sporește demnitatea și a evreului care rămîne pe loc. Ghetoul înțețează. Defecțele oricărui popor se transmută în calități și valori. Evreul, simțind în spatele lui o patrie, avînd o reprezentanță diplomatică, se va simți în străinătate îndreptățit ca un elvețian, ca un olandez, ca un norvegian, care aparțin unor popoare mult mai puțin numeroase decît Israel.

Orice altă soluție, afară de întemeierea unei patrii, e neviabilă și adăogă la o veche, amară experiență, o nouă amărăciune.

Mărtisor, iunie 1945.

Disin: TUDOR ARGHEZI — „Scrieri”, vol. 31, Ed. Minerva, Buc., 1979.

OBȘTEA EVREILOR BRĂILENI

SCURTĂ CRONOLOGIE A UNOR ÎMPLINIRI

Brăila, oraș așezat în partea de sud-est a României, între două regiuni producătoare de mari bogății, Balta (acum Insula Mare) și Bărăganul, își începe tumultuoasă istorie în epoca neolitică, cu aproximativ 5000 de ani în urmă. Farmecul acestui oraș cu o frământată istorie este greu de exprimat în cuvinte. Pentru a-l simți însă, trebuie să cunoști ceva din trecutul lui, din acel trecut incandescent, ce l-a însemnat ființa și care l-a purtat, ca pe un val uriaș, de-a lungul istoriei.

În acest oraș au trăit și trăiesc încă — într-o conviețuire perfectă cu populațiile autohtone și alogenă — evreii. Aceștia este foarte probabil să se fi abătut pe meleagurile vechii cetăți cu mult înaintea atestării lor oficiale „de pămînteni”, dacă se ține seamă de prezența lor pe aceste teritorii încă de pe timpul Daciei romane (sec. al II-lea e.a.).

Pentru a ne crea o imagine asupra unor împliniri ale obștii evreilor brăileni, vom prezenta o sumară cronologie a evenimentelor.

Între anii 1786—1800, printre negustorii români, greci, turci, armeni, care făceau comerț în Brăila, se găseau și evreii (Hugas Ingigian, „Geografia celor patru părți ale lumii”, vol. VI, „Europa”, Veneția, 1804). În anul 1819, un document oficial probează că Lea Linareț, soția lui Mendel Groperie — prezentă în Brăila în anul 1806 —, vorbește despre existența, în Brăila, a unui cimitir israelit vechi, în care ar fi fost îngropați descendenții ai familiei dr. Manase, veniți din Spania. Între anii 1820—1825, se clădește prima sinagogă din Brăila: „Fränkische Schul”, „Catagrafia” și „Castihul” întocmite de serdarul Grigore Tăut, primul ispravnic al Brăilei, menționează existența, în anul 1828, a 21 familii de evrei (cca 105 suflete — n.n.). În anul 1828 — posibil chiar înainte —, începe să funcționeze Gabela. În anul 1830, ia ființă Cimitirul israelit. Anul 1835 aduce obștii evreilor brăileni: a. recunoașterea oficială de către autoritățile superioare de stat a 72 de familii de evrei în Brăila (cca 360 de suflete — n.n.); b. atestarea „de pămînteni” a 14 familii de evrei de către Departamentul Pricinilor Dinăuntru (Ministerul de Interne), recunoscute de Tribunalul din Brăila cu actul 622/20.03.1840, către municipalitate; c. publicarea celei de a doua Catagrafii a Brăilei, în care se înscriu, oficial, evreii. În anul 1836, se inaugurează a doua sinagogă („Grosse Schul”). În anii 1840—1859, există o bogată corespondență între evreii și ocîrmuirea Brăilei, pe de o parte, și între ocîrmuirea Brăilei și organele superioare de stat, pe de altă parte, cu privire la statornicirea și dreptul evreilor de a clădi și poseda case în oraș. Primul rabin al obștii e-

vreilor brăileni, Iankel Margulies, este angajat în anul 1849. Cel de al doilea rabin, Idel Partnăr, este angajat în anul 1853. Comunitatea israelită din Brăila, precum și Epitropia comunității iau ființă în anul 1859. Formularele de corespondență, purtînd antetul Comunității israelite din Brăila, apar în anul 1860. Cel de al treilea rabin, Avner Kassvan, angajat în anul 1862, inaugurează, în anul 1863, printr-o conviețuire, al treilea lăcaș de rugăciune, Templul Coral. Aizic Steinhard ia inițiativa, în anul 1865, de a înființa prima școală primară israelită de băieți. Tot în acest an apare ziarul „L'Echo danubien”, al lui Carmelin. În anul 1870, ia ființă, la Brăila, „Loja Peixotto”, iar trei ani mai târziu — societățile „Zion” și „Malbis Arumim”. În anul 1874, se fondează Cimitirul Israelit Nou. În anul 1882, începe să funcționeze Școala primară de băieți israelito-română „Frații Abraham și David Schwartzman”. Trei ani mai târziu (1885), ia ființă „Organizația sionistă a evreilor brăileni”. Ziarul „Dritta” (proprietar și redactor dr. Arnold Grün) apare în anul 1887. În anul următor (1888), se fondează Societatea Azilul „Marpe Lenefes”. Primul recensămint al populației (1891), înregistrează în Brăila 6752 de evrei. În anul 1893, se slujește în Sinagoga Hassidim, la ființă Școala primară israelită de băieți „Lumina”, se înființează Societatea de ajutor „Schneidergesellen”, devine apoi „Armonia”. În anul 1895, unii evrei brăileni fac parte din „Clubul muncitorilor portuari” și „Cercul cultural internațional”, ia ființă „Primul Ambulatoriu”, apare „Semaphor de Brăila” (proprietar și redactor Conrad Garfein). În anul 1896, apare în idiş „Der Compas”, editat de Rocheach și

Apter. Anul 1897 consemnează: a. apariția primului ziar al Comunității israelite din Brăila, intitulat „Controlul”; b. apariția altui ziar evreiesc, „Der Richter Compass”, editat de L. Segall; c. începerea activității primei Școli primare de fete „Zion”. Al doilea recensămint al populației — 1889 — înscris în Brăila 9830 de evrei. Comisariatul general al Fondului evreiesc — Secția Brăila — ia ființă în anul 1901. Tot în acest an apare „Correspondența mensuală” a Comitetului de organizare și propagandă sionistă din Brăila și la ființă Asociația sportivă „Turnvereln”. În anul 1902, se creează Societatea de ajutor mutual „Meseriași israeliți”. În anul 1903, Școala primară de fete israelito-română „Zion” se mută în localul propriu și va lua denumirea de „Zion-Clara Baroneasa de Hirsch”. Anul 1904: din raportul prefectului de Brăila către Ministerul de Interne relese că evreii erau în număr de 10800; apare Buletinul Secției „Macabei Dr. Th. Herzl” din Brăila. În anul 1905, ia ființă prima societate israelită de gimnastică. Anul 1906: se construiește Cimitirul Israelit Nou, în forma arhitecturală de astăzi; apar ziarele „Sionistul”, „Institutul evreu”, „Tînărul evreu”. Anul 1907: apare Buletinul Comunității israelite din Brăila; se deschid cursurile Școlii de adulți înființată din inițiativa Lojei „B'nei Brith”; apar ziarele „Școlarul evreu” și „Tinerimea evreiască”. În anul 1908, apar gazetele „Lumea” și „Israel”, foale populare a Cercului de propagandă sionistă „Israel”. În anul 1910, apare, pentru prima dată, „Regulamentul pentru alegerea Epitropiei Comunității israelite din Brăila”. În anul 1911, se înființează Gimnazium „Renașterea”. În anul următor (1912), se pune piatra fundamentală a viitorului Gimnazium „H.L. și Netty Schäffer”. Tot atunci va lua ființă Biblioteca „Nissim Derere”. Anul 1913: datele statistice înregistrează, în Brăila, 11327 de evrei, număr ce se va menține aproape constant pînă în 1933; se înregistrează prezențe evreiești — pînă în 1933 — în conducerea Bursei și a Camerei de Comerț din Brăila; se consemnează evrei proprietari de bănci, societăți, tipografii, ziare, case comerciale, hoteluri, restaurante; se inaugurează Gimnazium „H.L. și Netty Schäffer”. Anul 1915 aduce un alt ziar evreiesc: „Der Hamer”. În anul 1919, se inaugurează primele încăperi ale Căminului Sionist din Brăila și ia ființă Clubul

„Egalitatea”, condus de dr. S. teanu. În anul 1921, începe să neze Dispensarul Comunității din Brăila — donația creștină și Nedelcu Cheroș, cei care și imobilul în care se găsea Hassidim. Baia Comunității este a orașului Brăila), donația Lindinger, la ființă în anul 1921. „Junimea Evreei”, secția Brăila, în anul 1923. Sinagoga „Bea” ultimul lăcaș de rugăciune din Brăila, începe să funcționeze în 1924. În anul 1925, Societatea bătrîni „Marpe Lenefes” este de persoană juridică; la ființă „bi”, asociație pentru educația morală a tineretului evreiesc din Brăila, secția Brăila. În anul 1926, „Informatorul Organizației Sioniste din Brăila”. În anul 1927, apare „Legăturii evreii”. În anul 1928, „Regulamentul pentru alegerea tropi al Comunității israelite din Brăila”, precum și Buletinul anual al femeilor evreiești din Brăila, încep să funcționeze. Începe să funcționeze nita de copii a Comunității tineretului sionist din Brăila. În anul 1931, iar în 1932 Comunitățile din Brăila este recunoscută juridică. În anii 1933—1938, se ulate numeroase prezențe evreiești la viața spirituală a orașului, culturală „Dor Hadas”, secția Brăila în anul 1935, împreună și Macabi asociație de educație israelită Brăila”. Tot în anul 1935, ia ființă Buletinul sportiv și de literatură „Primei și Macabi asociație fizică israelită” din Brăila. „Dor Hadas” publică o Căcal al maturilor din „Hamer” și „Palestina”. Anii 1940—1945 trează moartea a 32 de evrei detașamentele de muncă în Gimnazium Schaffer devine invitat în acest an, osemintele din evreiesc Vechi sînt strămînitul Israelit Nou. În anul 1945, form datelor statistice, existau 5424 de evrei. Ultimul război slujit în Brăila (1956) a fost Dobruskin. Între timp foarte multe evrei au făcut Alia, stabilă Tara Sfîntă.

Astăzi, în portul dundermas un număr nu cu mult peste 200 de evrei, care, strîns în comunități, se roagă lui Dumnezeu. Templul Coral, singurul din mari lăcașuri evreiești de război, are au existat în Brăila.

ION UT

ELIAS

Luni, 9 ianuarie 1939, a fost inaugurat „Spitalul Elias” al Academiei Române, spital care mai funcționează și în prezent. În jurul numelui Elias se crease o adevărată legendă. Cine a fost Elias?

Jacques Elias a fost un evreu bătrîn, care, în ciuda unei averi imense, ducea o viață modestă. Poseda terenuri întinse, imobile somptuoase, acțiuni la diferite întreprinderi, proprietăți în Spania, Austria, S.U.A., Africa de Sud etc. Printre altele, era proprietarul hotelului „Continental” din București, iar la Viena al unor clădiri cu peste 1000 de camere. Cînd ocupanții germani au intrat în București, în toamna anului 1917, Elias, în vîrstă de 74 de ani, a părăsit țara, plecînd, prin Iași și Petrograd, spre Stockholm. Simțindu-se bolnav, și-a făcut testamentul, prin care lăsa legatară universală Academia Română, cu obligația ca aceasta să întemeieze o fundație de cultură națională și de asistență, denumită „Fundația familiei Menachem H. Elias”. Modest de excepție, după cum am arătat, nu ceruse să se pomenească numele lui, ci acela al tatălui său.

Planul de binefacere prevăzut în testament era „...spre înălțarea patriei... și înfrățirea tuturor fiilor ei, prin tovarășie de muncă...”. Era un gest de profundă umanitate și noblețe sufletească, care ni-l prezintă pe Jacques Elias în adevărata lumină a personalității sale.

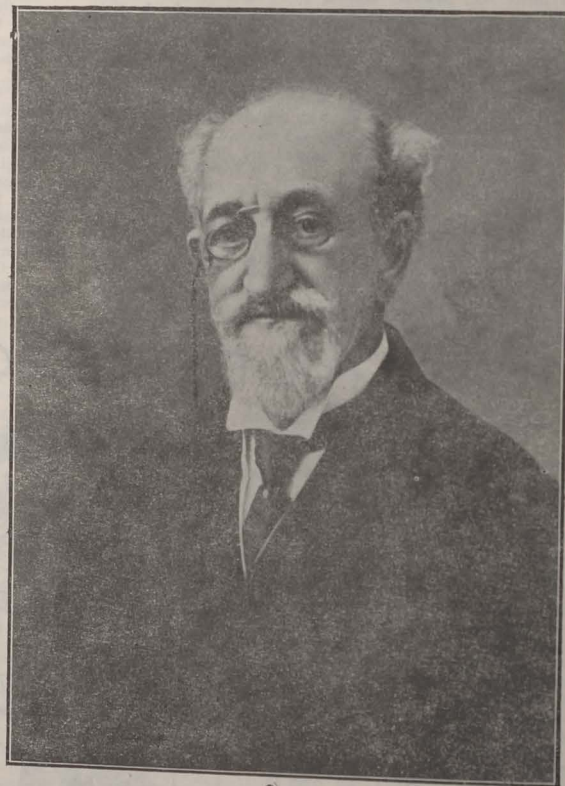
Academia Română, hotărîndu-se să primească donația, a depus eforturi considerabile pentru reglarea chestiunilor financiare delicate, inclusiv a taxelor de succesiune în diferite țări ale lumii unde defunctul avea bunuri. După încheierea tranzacțiilor, au rămas neto 224 de milioane lei.

Plecarea în pribegie i-a fost fatală. Corpul nesufletit a fost transportat la Viena, unde se află mormintele familiei.

Cel care a muncit aproape două decenii la organizarea „Fundației Menachem H. Elias” și a reușit să înalțe spitalul a fost prof. dr. Gr. Antipa.

Gestul lui J. Elias ni-l evocă pe acela similar al lui M. Gaster, savantul evreu care a fost nevoit să părăsească și el țara, dar care nu a uitat-o nici el, donînd întregul său tezaur documentar Academiei Române.

DR. VITALE TEODORU

Scris, datat și semnat de mine la
București astăzi 24/5 Decembrie 1914

Jacques Elias

Proprietar domiciliat în
București Strada Corbuzier 1.

DESPR EVREITA

(Urmare din p. 1)

limbajului, care aduce asemenea ordinele progrese activității sale”.

După ce atrage atenția că fost preocupat de „subprodusele timentului uman: vise, glume, David Bakan conchide că Freud din plin „marea dramă în care pleata fatalitatea tradiției pentru lupta morală a tradiției evreiești”.

Faimoasa capacitate de a a evreilor nu a dus niciodată la părăsirea abstracției de concret, telegerea concretului cu ajutorul abstracțiilor. În mîntea lor, ideile erau pentru ca viața să fie dintr-un mai profund cunoscut. Li se deseori, evreilor că mențin în slujba vieții, că nu sînt în stare temple dezinteresat ideii pure, că istoria lor nu le-a dat prea gazul unei gândiri gratuite.

Esential este că evreitatea pe evrei neevreilor, ci doar pe țiază, sporind, astfel, contribuția dezvoltarea culturii mondiale. „toleranță”, ci receptivitate față de rile general umane pe care le în decursul frământărilor lor în fond, „a fi evreu înseamnă să fii instanță, a fi om pur și simplu”.

¹ Gaston Bouthoul. Les juifs, Paris, P.U.F., 1971, p. 31.

² Ibid.

³ Idem, p. 32.

⁴ J. Carlebach. Les trois juifs, phètes, Paris, 1959, p. 20.

⁵ Elie Wiesel. Célébration, Paris, 1975, p. 110.

⁶ Sigmund Freud. Moise et le théisme, Paris, 1962, p. 152.

⁷ Idem, p. 153.

⁸ David Bakan. Freud et la mystique juive, Paris, 1977, p. 10.

⁹ Idem, p. 172.

¹⁰ J. Carlebach, op. cit., p. 140.

Școli superioare evreiești, unice în Europa bîntuită de fascism

Anii trec repede, clipele mult mai greu. Anul 1940. Atunci, prin decretul-lege nr. 3438 din 11 octombrie, al guvernului Gigurtu, avînd la Ministerul Învățămîntului pe Horia Sima, au fost eliminați din școlile de stat toți elevii și studenții pe care legile fasciste îi considerau „evrei”. Dintre 14 cadre didactice evreiești existente la acea dată în învățămîntul superior, 11 au fost eliminate imediat. Astfel, la mizeria materială în care se zbatea majoritatea populației evreiești din România anulului 1940, s-a mai adăugat și o lovitură morală, care pregătea, de bună seamă, atât înjosirea, cit și distrugerea fizică a evreilor din România.

În acest fel, legea de mai sus aplica în fapt în domeniul instruirii Legea nr. 440 privitoare la starea juridică a locuitorilor evrei din România („Monitorul Oficial” nr. 183, din 9 august 1940).

Conform acestui decret, toți evreii din țară au fost marginalizați și înjosiți. De exemplu, art. 7, paragr. f, prevedea interzicerea pentru cei definiți ca evrei de a fi „tutori sau curatori ai incapacabililor care sînt de religie creștină”. Deci, nu ni se admitea nici dreptul la caritate, la iubirea aproapelui, noțiuni născute și răspîndite prin jertfe, de pe malul Iordanului pînă la Roma și de aici în toată Europa și tot de pe malul Iordanului pînă-n Caucaz și de aici mai departe.

Nu se putea profesa în spiritul acestui act nici măcar meseria de om de serviciu în instituțiile publice (art. 7, paragr. j).

Alte legi, alte decrete le-au completat pe cele menționate. Este suficient să amintim legea nr. 936, din 21 octombrie 1941, privitoare la „depunerea de stocuri de îmbrăcăminte în interes social” („Monitorul Oficial” nr. 250, din 21 octombrie 1941). Este drept că, „mărinimosi” cum s-au arătat față de poporul evreu, au prevăzut pentru cei săraci — care nu sînt înregistrați în matricolele fiscale cu vreu venit — să predea totuși — citez din legislație — „o cămașă, o pereche de țmense, o pereche de ciorapi, 2 batiste și un prosop”. Și totuși, au fost 44.000 de evrei așa-zisi contravenienți care urmau să suporte consecințele articolului 3 al acestei legi, care glăsuia: „toți cei care nu au depus în termen... vor fi sancționați cu închisoare de la 5 la 10 ani, plus o amendă de 500.000 lei”. Și au fost 44.000 de oameni care fie că erau trimiși la munca obligatorie, fie dați afară din posturile lor, evacuați din case etc., care nu au putut plăti nici măcar o cămașă.

Trebuie arătat însă că, prin stringerea de fonduri de către Comunitatea Evreilor din țară și plata datoritărilor după termenele legale, se obține pentru cei 44.000 de „delincvenți” decretul regal de grațiere nr. 2125 din 30 aprilie 1943.

Erau vremuri cînd mormintele erau muni și se știe că atunci viețile sînt prăpăstii. Toate acestea par lucruri de necrezut. Și totuși, multe gînduri și fapte izvorite din mintea și din sufletul unor oameni care au rămas „Oameni” au căutat să se opună acestor dezlănțuirii demențiale ale morții. Despre acestea s-a spus prea puțin. Ele au fost însă acelea care, de cele mai multe ori, au menținut demnitatea și speranța semenilor lor de suferință.

Unul dintre aceste fapte a fost apariția școlilor superioare evreiești care au ființat pe pămîntul Românîei.

Au fost unice în Europa bîntuită de fascism!

Ele au putut să apară numai ca o expresie a atitudinii majorității oamenilor de pe aceste meleaguri față de fascism.

În aprobarea nr. 218.672 din 28 noiembrie 1940, Ministerul Educației Naționale, Culeșul și Artelor încuviințau înființarea unei școli conduse de profesorul Ernest Abason și avocatul Marcu Onescu, cu mențiunea că „aceste cursuri nu duc la obținerea unei diplome care să le dea dreptul la exercitarea unei profesii, ci numai pentru a păstra contactul cu studiile anterioare și a se pregăti în vederea unor studii superioare”. În același sens, în anul 1941, ministrul de resort preciza: „Scopul decretului-lege nr. 3438 din 11 octombrie 1940 a fost nu numai excluderea evreilor de la cursurile de zi superioare cu elevi creștini, ci și de la certificatele de stat”.

Prima dintre școli a fost intitulată la început „Cursuri și lucrări practice de pregătire teoretică și practică pentru absolvenții de liceu și studenții evrei” și, mai tîrziu, „Cursuri pentru studenții absolvenți de liceu evrei”.

Această școală a început să funcționeze la 2.XII.1940, sub conducerea prof. Ernest Abason, fost profesor și director de studii la Institutul Politehnic București și a domnului Marcu Onescu, licențiat în drept și sociologie. Inițial, cursurile au fost frecventate de 22 de studenți, cărora li se predau „matematici speciale și aplicații”. Pe parcurs, programa s-a amplificat, astfel încît, în luna aprilie 1941, funcționau

cursuri de matematică, fizică, desen (28 de studenți), electricitate (19 studenți), construcții și arhitectură (13 studenți), chimie industrială (15 studenți), biologie umană (medicină) (53 de studenți), litere și filozofie (16 studenți), în total 144 de studenți.

În anul 1942, moare eminentul profesor Ernest Abason, după care cursurile de biologie umană, începute la 24 februarie sub conducerea profesorilor A. Radovici și E. Fason, și-au schimbat denumirea în „cursuri de pregătire sanitară”, funcționînd sub conducerea prof. I. Daniel. De asemenea, pentru studenții care înainte de 1940 absolviseră primii ani de studiu la Facultatea de Medicină a statului, Ministerul Educației Naționale, prin adresa nr. 45096 din 1941, a aprobat cererea doctorului Marcu Cajal, docent universitar, de a înființa, pe lângă spitalul „Caritas” din București, cursuri de medicină pentru

■ Ernest Abason

studenții evrei. Tot după moartea profesorului Ernest Abason, elevii secțiilor tehnice au fost preluați de școala condusă de ing. Martin Bercovici. Această școală, denumită „Cursuri de pregătire tehnică”, și-a început activitatea la data de 11.XII.1940, cu un număr de 16 studenți, la secțiile de electrotehnică și construcții. Pe parcurs s-au adăugat și secțiile de textile, chimie industrială, desen tehnic, desen decorativ, tehnică dentară, astfel încît școala a ajuns la 540 de studenți și elevi. În aceeași perioadă, sub conducerea lui Renzo della Pergola și a profesorului Hugo Schwartz, a funcționat și un conservator.

Da, în afară de școlile evreiești de artă și meserii, ce au ființat în acele vremuri, o mîină de intelectuali evrei, prin curajul și inițiativa lor, au obținut, după exemplul de odinioară al lui Rabi Iohanan ben Zakai, o universitate în vremuri de prigoană.

În aceste școli nu s-a dat numai învățătura, dar și speranță. Pe frontispiciul lor s-ar fi putut scrie: „Voi, cei care intrați, lăsați orice tristețe, umpleți-vă inimile și sufletul de toate speranțele”.

Se pune, de bună seamă, întrebarea: „Cum a fost posibilă funcționarea acestor școli în timpuri atât de tragice?”. Renunțarea la titulatura de facultate sau universitate și adoptarea unor denumiri, ca, de exemplu, „Colegiul Marcu Onescu”, „cursuri”, „școală”, nu erau, desigur, suficiente. Orice inspector putea ușor să-și dea seama de caracterul lor real. Pentru ca ele să funcționeze, nu era nevoie numai de o mare îngăduință, dar și de un sprijin permanent al unor personalități din țară, așa cum au făcut-o I. S. Gheorghiu, N. Gh. Lupu, Ștefan S. Nicolau, C. I. Parhon, Ion Petrovici, A. Calliani, dr. I. Costinescu, președintele Crucii Roșii, dr. Sabin Mănuilă, directorul Institutului de Statistică și alți mulți cercetători din acest institut, cit și din alte instituții și domenii.

Amintind de Institutul de Statistică, gîndul mă duce spre eminentul economist, de o vastă cultură tehnică, inginerul Herbert Silber (Belu), care era bun prieten cu directorul institutului, S. Mănuilă. Bazîndu-se pe această relație, el nu a pregetat să-și folosească toată influența pentru a para loviturile dușmănoase încercate împotriva școlilor și studenților evrei, în perioada 1940—1941. Aș aminti scoaterea unor detașamente formate din studenți de la școlile tehnice evreiești trimiși la dezamorsarea bombelor neexplodate în urma bombardamentelor aeriene asupra Bucureștiului.

M-am oprit la această personalitate, întrucît este, poate, mai puțin cunoscută decît alte personalități din acea perioadă, ca, de exemplu, dr. W. Filderman, soții dr. Iancu și alții. S-a confirmat încă o dată, pe scara istoriei, că la fiecare treaptă a galutului a fost nevoie de un Don Iehuda.

Dar care era atmosfera din aceste școli? Trebuie arătat că cei mai mulți profesori erau pătrunși de misiunea lor de a transmite generațiilor viitoare cunoștințele acumulate de omenire de-a lungul mileniilor.

Desigur, ca și în toate școlile din lume, o serie de cascăli cu mult talent pedagogic reușeau să predea la un înalt nivel și

■ Martin Bercovici

să-și încinte auditoriul din toate punctele de vedere. Pe lângă mulți alții, în mod subiectiv îndrăznesc să mă opresc la ing. I. Saphir, ing. Emanoil Herșcovici, prof. Leon Hamburger, ing. Sucher, prof. Abason și prof. Martin Bercovici, deoarece ei excelau prin profunzimea și meticulozitatea noțiunilor transmise la un înalt nivel tehnic. Ultimii doi, pe lângă calitățile științifice necesare, erau înzestrați cu un remarcabil talent pedagogic. Tabla și creta erau pentru cei doi ceea ce sînt arcul și vioara pentru un artist. Cursul lor ar fi putut să dureze și să dureze... fără să obosească.

Toți acești dascăli, prin lumina pe care au răspîndit-o, au dat răspunsul lor la ura și răutatea răspîndite în Europa anilor 1940—1945 și nu numai în acești ani. Ura aceasta, bazată în special pe minciună, a condus de-a lungul timpului la masacre culminînd cu genocidul european al celor 6 milioane de martiri.

De-a lungul anilor s-a căutat să fie explicată și combătută această ură. Reproduc din tratatul lui Montesquieu „Spiritul legilor”, apărut în 1748, o umilă dojană adusă inchișitorului de către o tinăreț evreică de 18 ani, condamnată la arderea pe rug: „Mărturisesc că voi sinteți mai cruzi decît împărații japonezi care vă ardeau pe voi, creștinii, fiindcă voi nu credeți în ce cred ei. Voi ne omorîți pe noi care credem în ceea ce credeți și voi, dar nu în tot ceea ce credeți voi. De aceea vă avertizez că dacă cineva, în viitor, va îndrăzni să spună că în Europa au trăit popoare civilizate, el va fi dezmințit de faptele noastre”.

Prezentul articol dorește să puncteze un moment al istoriei celor ce au trăit pe aceste meleaguri, subliniind cadrul social-umanitar în care s-au dezvoltat școlile evreiești. În încheiere, parafrăzîndu-l pe Montesquieu, aș afirma: dacă cineva, în viitor, ar spune că în Europa anilor nazismului popoarele ocupate au fost total sălbătice, el va fi dezmințit prin faptele de bine care au ființat în România.

Prof. univ. A. ARIE

GÎNDURI

„Dragostea de oameni este cea mai importantă lege...”

(BAVA BATRA 96)

„...să ne grădînim puțin umanitatea care a mai rămas în noi...”

(ANDREI PLEȘU)

„Nu jertfiți persoana de dragul situației”.

(BORIS PASTERNAK)

„Intelectualii pot, după părerea mea, să-și îndeplinească în mod desăvîrșit datoria lor morală, dacă iau poziție contra fanatismului și patimilor înșinare, care bîntuie acum politica tuturor țărilor...”

(STEFAN ZWEIG)

„Modul de tratare a evreilor constituie un fel de barometru politic și social, cu ajutorul căruia se poate constata, cu oarecare exactitate, pentru toate țăările, starea intelectuală și morală a fiecărei epoci”.

(MOSES GASTER)

„Pretutindeni unde am fost v-am iubit și n-am făcut nici o distincție de religione...”

(ALEXANDRU IOAN CUZA)

„Noi ne iubim națiunea, știm ce a dat națiunea în istorie, dar așeza pe cei care nu sînt români de origină într-o situație inferioară, este cu desăvîrșire nedrept...”

(NICOLAE IORGA)

„Iubesc pe evrei. Nu am lăsat să treacă nici un prilej fără ca să amintesc de martirajul lor, de virtuțile lor familiare și de minunatele talente ce au desfășurat în zilele noastre. Și cum să nu fim mișcați de soarta acestui popor, pîrintele lumii prigonit de însuși fiul său?”

Dacă vrem să fim drepti, trebuie cu regret să constatăm că, defectele sale poporul evreu ni le datorează nouă, virtuțile sale — sie însuși...”

(JULES MICHELET)

„Sînt evreu! Sînt un evreu care nu s-a lădat niciodată cu eroismul său, dar căruia nici nu i-a fost rușine că e evreu. Sînt un evreu care și-a purtat întotdeauna numele său...”

(LEON BLUM)

„Trebuie, poate, ca un om să fi petrecut un deceniu privat de libertate și ani de-a rîndul în mijlocul unui popor condamnat la penitență, pentru a vedea pericolul de care este amenințat...”

(H. W. RICHTER)

„Într-o lume dominată de cea mai cumplită barbarie — barbaria hitleristă — învățăm din generozitatea profeților evrei că singura noastră rațiune de a trăi este să credem și să luptăm...”

(MARC BLOCH)

„Garda de Fier m-a declarat obiect de agresiune. Accept această declarație ca o onoare, nu voi încerca prin nimic să o schimb...”

(NICOLAE TITULESCU)

Culese de EVELIN FONEA

STIRI

PREMIUL "MARUL DE AUR"

La Ierusalim a avut loc ceremonia decernării premiilor "Marul de aur" pentru artiști și emisiuni de radio și televiziune din Israel, alegerea fiind făcută printr-un sondaj în rândurile telespectatorilor și radioasculților.

Între emisiunile de televiziune premiate se numără "Ancheta în direct", "Vedem o lume" și programul pentru copii "Spumos". Între seriile străine, pelicula "Avocații din Los Angeles" a obținut locul întâi, iar "Dynasty" s-a clasat pe locul șase.

Dintre emisiunile de radio au fost premiate: "Amindoi împreună și fiecare separat", "Festivitate" și "Cinzece și goluri".

Spectacolul anului a fost ales "Cui îi e frică de Virginia Woolf". Actorul anului — Moșe Bekor; actrița anului — Edna Flied.

Premiul pentru spectacole distractive a fost obținut de "Amuzamentele rotației" al lui Tuvia Zafir. Meni Peer și Osnat Visninski. Cântărețul anului — Dany Robas; cîntăreața anului — Rita.

ALEGERE

În imagine: tinăra londoneză Toni Bloch, prima femeie numită director executiv al filialei

britanice a O.R.T., organizația pentru pregătirea tehnică a tineretului evreu.

URMĂRIRE PENALĂ

Asociația profesorilor evrei din Marea Britanie a intentat proces de urmărire penală împotriva istoricului revizionist al Holocaustului, David Irving; acesta intenționează să trimită tuturor școlilor britanice cîte o copie după "Leuchter Report" — o relatare semnată de un inginer din Boston, care pretinde că nu au existat camere de gazare în lagărele de exterminare de la Auschwitz, Birkenau și Maidanek.

La conferința lor anuală, membrii Asociației Profesorilor Evrei au aprobat trimiterea unei note de protest către secretarul de stat pentru educație, spre a se lua măsura refragerii din școli a unei asemenea mincinoase "relatări" prin care este negat Holocaustul.

Profesorii au decis, de asemenea, să ceară Ministerului Educației urmărirea penală a lui Irving, prin intermediul Direcției Urmărilor.

MUZICĂ SINAGOGALĂ

La Sinagoga Finchley (Londra) a avut loc un concert de muzică sinagogală, oferit de unul din cei mai de seamă cantori din Toronto, David Bagley, de la "Beth Shalom Synagogue", în beneficiul Academiei "Kfar Ganim" pentru tineret, din Israel. Menționăm că David Bagley a concertat și la București, Iași, Timișoara, Cluj și Oradea, în cadrul unei acțiuni springiniei de Haim Wiener, președintele "Fundatiei Haim și Gilla Wiener" pentru progresul artei cantabile.

Interpretarea lui Bagley s-a remarcat prin fluiditate, flexibi-

litate și remarcabilă finețe, de la simplitatea plingătoare a lui "Hineni", rugăciune de Roș Hașana și Iom Kipur, pînă la dulce-mătosul "Șomer Israel".

David Bagley a demonstrat pe deplin calități interpretative de necontestat în lumea hazanului.

APEL

În cadrul unei intruniri, la care au participat: președintele Agenției Evreiești, dl Simcha Diniz, dl Eygheni Satanovsky, secretar general al noii asociații culturale a evreilor din U.R.S.S. și 700 de delegați ai comunităților evreiești din întreaga Franță, evreimea franceză a lansat apelul ei de ajutorare a evreilor sovietici pentru stabilirea în Israel. Dl David de Rothschild, conducătorul Fondurilor Sociale Evreiești Unificate, a declarat că se așteaptă ca evreimea franceză să contribuie substanțial la acțiunea de ajutorare a evreilor sovietici.

TEATRU

La Dublin a fost pusă în scenă o piesă despre un băiat suferind de Sindromul Down. Piesa este interpretată de un colectiv al teatrului din Haifa. Spectacolul a fost subvenționat de Asociația Sindromului Down din Dublin și Centrul de Informație din Israel.

Piesa — cu un singur rol, feminin — a fost scrisă pentru o actriță israeliană, Assi Eshed, care are un copil (Doony), suferind de această maladie.

Scenografia s-a bazat pe desenele lui Doony. Actrița Assi Eshed a oferit acest spectacol în beneficiul Asociației Sindromului Down din Irlanda.

MUZEU

Senatul Berlinului Occidental a aprobat constituirea unui muzeu evreiesc într-un spațiu învecinat muzeului municipal. Proiectul a fost încredințat arhitectului american Daniel Libeskind, care a câștigat, prin concurs, oferta în iunie 1989. În decizia de a da curs aplicării acestui proiect, Senatul a recunoscut că populația evreiască a jucat un rol important în istoria orașului.

DREPTI AI POPOARELOR

Șase cetățeni est-germani au primit titlul "Drepti ai Popoarelor" a avut loc la Asociația de deportați evrei din Belgia. Autorul ecranizării, Emil Weiss, a reluat imagini inedite realizate de Samuel Fuller în momentul eliberării lagărului Falkenau de către americani. El a realizat astfel un ciné-vérité, în care revine cumplita realitate a Holocaustului nazist. Aceasta, cu atât mai mult cu cât Falkenau a fost un lagăr mic. "Am filmat ca să se știe" — a mărturisit Sam Fuller, cineast de prim rang al Americii. De semnalat că, la eliberarea lagărului, Fuller a filmat cu un aparat mic, care

MARADONA la "Zidul de Apus", cu prilejul primei sale la Ierusalim

SPECTACOL

Tineri artiști evrei din Riga au participat la un festival muzical care s-a desfășurat la Copenhaga, intitulat "Sunetul tradiției evreiești".

FILM

Nitzan Sharron, primul copil actor israelian, în vîrstă de 12 ani, este protagonistul filmului

"Acea vară a trandafirilor" care înfățișează destinele unei familii de evrei din Franța, părăsind Parisul în 1940 și devenind muzicant antifasciști în Iugoslavia.

Filmul a obținut două premii la Festivalul Filmului de la Londra din acest an, beneficiind în plus de o distribuție largă în cinematografele din întreaga lume. Încasate urmînd a fi folosite scopuri de binefacere pentru copii handicapați.

PE SCURT

• O misiune "Bnei Brith" a făcut o vizită în Panama, pentru a studia situația comunităților evreiești din această țară, după căderea generalului Noriega.

• Bruce Bernard, critic de artă la "Sunday Times Magazine", a selectat pentru o lucrare a sa, intitulată "Biblia și pictorii ei", apărută la Londra, cele mai reprezentative tablouri pe această temă. Recent, lucrarea a apărut și în Franța, avînd o prefață de Jacques Duquesne.

• La Muzeul Israelului din Ierusalim, vizitatorii s-au oprit îndelung pentru a admira articole de toaletă, parfumuri folosite acum 3000 de ani. Interesant este că specialiștii contemporani au reconstituit, cu metode moderne, parfumuri de odinioară. Expoziția a purtat titlul "Parfumuri și cosmetice din lumea antică".

• Sub auspiciile comunității evreiești belgiene, scriitorul Claude Monique și-a prezentat cartea "Istoria evreilor sovietici, 1948-1988". Reconstituind viața celor 3 milioane de evrei sovietici, autorul încearcă să arunce o lumină asupra relațiilor dintre Moscova și Ierusalim în această perioadă.

• Noah Lotan, profesor la "Tehion" — ul din Haifa, în fruntea unei echipe de medici, a obținut, după ani de cercetări, un înlocuitor al hemoglobinei, care va fi introdus curînd în rețeaua spitalicească pentru transfuziile de sînge.

• Knessetul (parlamentul israelian) a hotărît, anul trecut, să acorde cetățenia israeliană, cu titlu postum, tuturor celor care au căzut jertfă Holocaustului nazist. La cererea unor rude sau prieteni, adresată Institutului "Yad Vashem", această onoare va putea fi obținută în continuare.

• Avangpremiera filmului "Falkenau — o viziune a imposibilului" a avut loc la Asociația de deportați evrei din Belgia. Autorul ecranizării, Emil Weiss, a reluat imagini inedite realizate de Samuel Fuller în momentul eliberării lagărului Falkenau de către americani. El a realizat astfel un ciné-vérité, în care revine cumplita realitate a Holocaustului nazist. Aceasta, cu atât mai mult cu cât Falkenau a fost un lagăr mic. "Am filmat ca să se știe" — a mărturisit Sam Fuller, cineast de prim rang al Americii. De semnalat că, la eliberarea lagărului, Fuller a filmat cu un aparat mic, care

Samuel Fuller și dorința de a nu uita

putea servi și ca armă de apărare. La avangpremiera a participat, alături de Emil Weiss, marele cineast american.

• Palatul Congreselor din Paris a găzduit cel de-al doilea salon israelian, "Icub 1990". Dedicat, ca și în anul trecut, problemelor de construcție și urbanism din Israel, salonul face cunoscută o serie de noutăți în domeniul arhitecturii. Prezența, ca și trecuta expoziție, s-a bucurat de o primire excepțională.

• Organizația "Bnei Brith" și-a stabilit, la Budapesta, primul ei sediu din Ungaria, avînd drept scop revigorarea vieții comunitare evreiești și lupta împotriva manifestărilor antisemite.

• A încetat din viață, la Washington, celebrul psihia-

tru Bruno Bettelheim. Filozof de formație, el a lăsat o bogată operă, inclusiv remarcabile lucrări despre paralelismul dintre psihologia copiilor artiști și cea a foștilor deportați. Bruno Bettelheim s-a refugiat de la Viena în S.U.A., în anul 1939, după ce a fost deținut 15 luni într-un lagăr. A trecut în lumea celor drepti la vîrstă de 86 ani.

• Israelul a prevăzut ca exporturile de produse industriale să crească, în anul 1994, pînă la 14 miliarde de dolari, față de 9,7 miliarde în anul 1989.

• Sub patronajul lui Chaim Herzog, președintele Statului Israel, a avut loc Convenția mondială a evreilor originari din Cehoslovacia. Cu acest prilej, au fost evocate o serie de evenimente tragice legate de Holocaust, urmînd a se aduce la cunoștința tinerelor generații cehe o epocă de tristă amintire. A fost, de asemenea, discutată participarea Convenției mondiale cehe la întemeierea unei asociații care să-i cuprindă pe toți evreii născuți în Cehoslovacia. A mai fost vizitată secția cehă a Muzeului Diasporei din Tel Aviv, după ce în prealabil fuseseră organizate o serie de întâlniri cu conducătorii unor instituții culturale israeliene.

• La Strasbourg (Franța), sub egida secției de orbi și ambliopi și cu ajutorul unui grup de intelectuali, a fost organizată o bibliotecă sonoră evreiască, alcătuită din circa 100 de lucrări literare înregistrate pe casete. Prin

felul în care au fost elaborate, aceste casete se adresează în exclusivitate nevăzătorilor.

• Comitetul francez pentru "Yad Vashem" și-a propus recent, în cadrul dezvoltării activității sale, două direcții esențiale: formarea unor profesori specializați în istoria Holocaustului care să predea în școlile evreiești, dar și în alte instituții de învățămînt; combaterea oricărei tendințe de minimalizare a dărilor aduse evreilor de către Holocaust, precum și a oricărei tendințe de revizionism.

• Sub titlul "Janusz Korczak — regele copiilor", Betty Lifton a scris o mișcătoare biografie a acestui mare pedagog, personalitate de o nobilă ținută etică. În condițiile Poloniei ocupate de nazisti, cînd nu a fost cruțată nici măcar viața copiilor evrei, Korczak a preferat moartea decît să-și părăsească micuții săi prieteni. În numele credinței în Dumnezeu și pentru copii, acest om în adevăratul sens al cuvîntului s-a sacrificat. Cartea a apărut în Franța, la Editura "Robert Lafont".

• Reproducem un timbru editat de Poșta israeliană, în cinstea celei de-a 950-a aniversări a nașterii lui Rashi. Timbrul are valoarea de 4 șkalimi și are înscris, drept citat, un extras dintr-un comentariu al lui Rashi asupra Genezei.

Reamintim că în Franța s-a luat hotărîrea ca anul 1990 să fie socotit Anul Rashi.

JOURNAL OF THE ROMANIAN JEWS

CHIEF RABBI DR MOSES ROSEN

The True Messengers, The False Messengers

Sent to explore the Holy Land, the scouts who had received this divine mission through Moses were cursed for ever. The princes of the tribes were condemned and they brought affliction over their whole generation which was not to see the promised land because it had listened to the "evil report of the land" delivered by those scouts. All were to die in the desert and the children of Israel were not able to cross into Canaan before the grave of the last member of that generation was closed.

With two exceptions: Joshua and Caleb. They were on the same mission and yet the biblical text distinguishes between them and the other ten scouts. Joshua will succeed Moses and take the next generation into Eretz Israel. The first book of the Prophets will be named for him and on his order, "the Sun will stop at Gibeon and the moon in the valley of Ayalon". Caleb is rewarded with praise in the biblical verse.

Did they actually deny what the others said? Was the latter's information false? Nobody maintains that. Giant fighters were to meet the Jews as they advanced in Canaan, huge dangers were to rise in their way. The scouts' report was true to facts. Why then did they deserve to be cursed, whereas Joshua and Caleb were blessed?

We shall find the answer in the words in which Moses entrusts them with their task. He tells them the "evil eye" "See the land, what it is."

What matters is to know how to look. The same events, the same people, the same things: their real definition depends on how the invisible rays of one's soul fall on them, on one's view of them. The German word Weltanschauung, "view of the world", reminds us that this world may be regarded as a hell or as a paradise, depending on how one views it.

In the eyes of an optimist half a glass of water is a "half-full glass" and in those of a pessimist, a "half-empty glass". "What does the good guest say? Oh, the great pains my host has taken for me! What does the bad guest say? What pains has my host taken? He has only taken pains for his wife!" (Talmud Bavli, Berachot 58).

The same table covered with choice foods; how great a difference between one view and the other. The popular superstition about "the evil eye" originates in this classification of views. "The good eye" is the Jewish leitmotif of attitude towards life (Rabbi

Eliezer in Pirke Avot, Chapter II. Mishnah A) and עין רעה "the evil eye" symbolizes the antithesis of Judaism, its opposite pole.

"Rabbi, how do you manage to do what our sages taught us: 'אדם לומר על ה' תודה' a man has to thank God for the ill that happens to him, as he thanks Him for the good? How can you follow this precept and be penetrated with the same feeling whether something bad or something good happens to you?" the students of Rabbi Zosye of Hanipol once asked him. "I can't tell you because nothing evil has ever happened to me" answered the master who was unable to regard as evil anything that had ever happened to him.

The scouts did not understand Moses' message. They recorded the bare facts and reported them. Their souls were barren, they had no vision, no enthusiasm, not a trace of faith. Sombre, desolating realities, insuperable obstacles an impossible operation — this is what entering Canaan seemed to them.

If the Jewish people had set out on the paths of history with this "realistic" view, if it had not had faith and hope, if it had not become a people of prophets and poets whose eyes have created, not merely recorded, realities as they should be, not as they are; if we had not had élan, will, ideals; if we had resigned ourselves to the bitter prose of a life of humiliation, oppression and suffering and had not fled into the world of dreams, poetry, a better time which simply could not fail to come, we would have perished long ago.

Joshua and Caleb knew how to look. Their eyes saw through reality and perceived "אש חמם בני" "the delight of the Lord" (Numbers 14:8) which was to enable them to overcome all obstacles and to be stronger than all giants.

They alone deserved to "go up" to the promised land because this land demands vision, faith, ideals. The others, those who are fascinated with well-being, those who do not dare to wrestle with hardships, those who only see what is bad, have nothing to do there because they are not excepted in the land that was to be "flowing with milk and honey". The will of the "good-eyed" transformed the desert into a lush garden. They prevented the "ill-eyed" from devastating, with their greed and scepticism, what human labour created zealously, lovingly and selflessly. This is what the story of the true messengers teaches us.

ELIAS

The "Elias" hospital in Bucharest is one of the most prestigious of the kind in this country. But, in fact, who was Elias? I asked tens of persons and, to my great surprise, none of them knew the answer. That is one more reason for me to write these lines.

On Monday January 9, 1939, the "Elias Hospital" of the Romanian Academy was inaugurated. The name "Elias" had become legendary.

Jacques Elias was an old Jew who, despite his very large fortune, was leading a modest life. He owned vast pieces of ground, sumptuous houses, shares in various enterprises, properties in Austria, Spain, Greece, etc. He was the proprietor of the Bucharest "Continental Hotel" and of some Vienna buildings totalling more than 1,000 rooms. When the German occupants entered Bucharest, in the autumn of 1917, Elias, then aged 74, left the country for Stockholm, via Iasi and Petrograd. Feeling ill, he made his will, bequeathing his whole fortune to the Romanian Academy, stipulating as a condition the creation of a Foundation of national culture and assistance called the "Foundation of the Menachem H. Elias Family". Being exceptionally modest, as stated above, he wanted his father's name and not his

own to be mentioned. "All my relatives are rich", he used to say, "so that there is no point in leaving them the inheritance." His philanthropical plan, according to his will, was aimed at contributing to "the motherland's progress... and the brotherhood of all her sons, through unity in work..."

Deciding to accept the donation, the Romanian Academy made considerable efforts for settling all delicate financial matters, including the death duties in the various countries in which the late Elias had properties. After the transactions had been concluded, there remained 224 million lei.

Exile had proved fatal to him. His body was taken to Vienna, where he was buried in the family vault.

The man who worked almost two decades for organizing the "Menachem H. Elias Foundation" was Professor Doctor Gr. Antipa (the first president of the Foundation).

J. Elias' action evokes the similar gesture of M. Gaster, the Jewish scholar who was likewise obliged to leave his homeland, but never forgot it, donating his entire documentary treasure to the Romanian Academy.

His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen's Visit to the U.S.A.

Received in Audience by Los Angeles Mayor

On Sunday, June 10, 1990, the mayor of Los Angeles received in a cordial audience His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen and Mrs Amalia Rosen. Counselor Zeev Yaroslavsky was present. On this occasion, mayor Tom Bradley asked

Chief Rabbi Dr Moses Rosen to convey his warm greetings to the Romanian people and to the Jewish Communities in Romania.

Afterwards the guests visited the city, accompanied by mayor Bradley.

Gala Dinner

On the evening of Monday, June 11, 1990, there took place in San Francisco, at the "Fairmont Hotel", a gala dinner offered by the San Francisco Jewish Com-

munity in honour of His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen and Mrs Amalia Rosen.

Collecting "Bonds of Israel" Funds

The action for collecting "Bonds of Israel" funds, which is promoted by His Eminence Chief Rabbi Dr Moses Rosen in the speeches he delivers in various U.S.

cities, is enjoying a great success. (Details will be given in our journal's next issue).

FROM OUR COMMUNITIES

A DELIGHTFUL AFTERNOON

In the wonderful "Mărtisor" garden, where Argezi wrote marvellous poems, in the fragrance of flowers and with a gentle wind blowing, the "Friendship Association Romania-Israel" rendered a warm homage to the memory of the great poet Tudor Argezi, on the 110th anniversary of his birth.

It was a prestigious literary-musical afternoon, beautifully entitled "Tudor Argezi and Israel". The poet's daughter, actress Mitzura Argezi, acted as hostess, with grace and elegance.

The reunion was honoured by the Ambassador of Israel in Bucharest, Mr Zvi Mazel, and Mrs Mazel, the presence of writers, journalists and other people belonging to the sphere of culture. In his opening speech, Professor Răzvan Theodorescu, the Association's president, evoked the poet's personality, emphasizing the spirit of great tolerance throughout his work and stating that, if Argezi had been alive, he would certainly have headed the Association. The priest Gh. Cunesco warmly depicted and amply illustrated the friendship of Tudor Argezi and Gala Galaction, pointing out that it was based on their common love, their profound knowledge of the Bible, the Book of Books — mankind's essential Book.

The rich artistic programme included a selection of Argezi's texts — prose and poetry, read by some well-known Bucharest actors: Liana Ceterchi, Traian Stănescu, Theodor Danetti, Ion Arcudeanu.

Liana Ceterchi read a warm article signed by Tudor Argezi who, as early as 1945, wrote prophetic words about the necessity of a modern State of Israel.

A special moment, a big surprise, was offered by Mrs Tamara Sam Ash, cultural counsellor at the Israeli Embassy in Bucharest, who recited some poems translated into Hebrew and published in Israel.

Two musical pieces, one signed by Mrs Liana Alexandra and the other by Mr Nicolae Brânduş, completed the elevated and highly moving artistic afternoon.

Such a gathering, dedicated to beauty, spirituality and brotherhood, could have had no better conclusion than those wonderful words in "Inscription on a Door", that appeal to deem one's home an invaluable place, "For you must love your people / And your house must always

be sacred" — verse recited with great emotion by Mitzura Argezi.

We highly appreciate the Association's rich activity and we thank the writer Victor Bărlădeanu for having organized the beautiful "Mărtisor" anniversary.

On the occasion of that literary-musical afternoon, wreaths of flowers were laid on the poet's grave, on behalf of the Association and of the Israeli Embassy in Bucharest.

JOURNEY TO POLAND AND ISRAEL

I have not yet been able to overcome the tremendous emotion occasioned by my journey to the two poles of our existence: on the one hand, the hell of our brothers (the Nazi extermination camps in Poland) and, on the other hand, our sun — Israel.

I was purely and simply torn away from my daily life and I effectively participated both in the commemoration of the Jewish people's great suffering, the Holocaust, and in the celebration of the same people's great joy, the regained independence of the State of Israel, that old-new country.

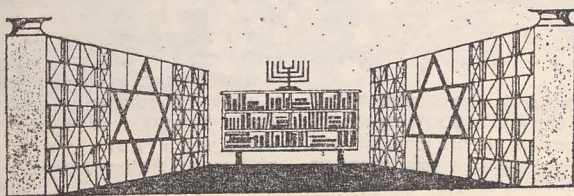
In a short time, days that were few in number, but extremely rich in images and feelings, I travelled all over Poland, one of the centres of the Jewish culture that flourished in the Diaspora. I did not see the old shtetls, but I saw, with deep grief, the cathedrals of hatred and death — Auschwitz, Birkenau, Treblinka, Maidanek, which the Nazi beast erected for the destruction of my people.

I had a feeling of smarting pain, but it turned into hope when I flew, as if on a magic carpet, from an old, lost community to the new land, Israel, the symbol of our fulfilment.

In Israel I was purely and simply overcome by sounds and images. Everywhere there is a harmonious merging together of the old and the new, of history and the present. I saw wonderful cities, a flourishing country, the beauty and pride of its inhabitants and of the entire Jewish people. My only regret is that I saw too little. I would have liked to visit also the scorching South, the Negev, Eilat, the Dead Sea and many more places in that rather small, but wonderful country.

But I hope that these wishes of mine will be fulfilled as well. The future belongs to us.

ARTHUR WEISMAN (14 years old)

משה בן עמרם

זרוב דער אפער דר. דור משה ראזען

[illegible]

מִי שֶׁיֵּשֶׁה לְאֶחָד מֵעַמֵּנוּ

פירמע (במלח) פארמאציע (1-2-3)

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

דער באזוך פון כבוד הרב ה"ש שליט"א

卷之五

פריינדלעכע אידענץ ביים בירגער מייסטער

פרוץ סאן פראנציסקא

[illegible]

פֿאַרשטאַנדלעכע אַרבעט

התאחדות

פאָלדן זאמלונג

[illegible]

אֵלֶּיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ:

[illegible]

וואנזע — א ווארענע

[illegible][illegible]

דיינזנדק איבער פוילן און ישראל

הוא יתקן את המעורבות הזאת, ויפיק ממנה תועלת. וזהו חלק מהתוכנית הכללית, שכל המעורבות הזאת תהיה תועלתית, וכל המעורבות הזאת תהיה תועלתית. וזהו חלק מהתוכנית הכללית, שכל המעורבות הזאת תהיה תועלתית, וכל המעורבות הזאת תהיה תועלתית.

[illegible]

ארמור הייטא
 מיר אוספירן די צומענט עקערות און
 וועלעך די הייליגסטע חזקת'ס אויפנעם-
 טעלע בברו צו פארנומען מיין פלאץ.

עין טובה - עין רעה

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

694 .022

ביקור כבוד הרב הר אש

1990年10月10日

השתתפות ב

במסגרת פניית תלמידי המחלקה למנכ"ל משרד החינוך, הוגשו שתי הצעות:

הצעה ראשונה: להקים את המועצה לביטחון חינוכי, שתכלול את כל גופי הביטחון החינוכי במערכת החינוך.

הצעה שנייה: להקים את המועצה לביטחון חינוכי, שתכלול את כל גופי הביטחון החינוכי במערכת החינוך.

איסוף פרבות .

[illegible]

אשר על כל הארץ
בן דעות כי אר

לשם ארץ ישראל:

[illegible][illegible]

וְהָיָה כִּי יִבְרָךְ אֶתְּכֶם וְאָמַר יֵשׁוּעַ
 בְּהַנְחִיכָה שֶׁלֹּא תִּזְכָּר דְּבַר עַל יְדֵי
 תַּפְּלִינִים לֹא תִּזְכָּר וְאִם תִּשְׁמַעְתָּ שֶׁל אֶי-
 כִּדָּה הָיָה וְאֵם מְעִידִים אֵם כֵּן
 שְׁמַעְתָּ מִלְּבָבְךָ וְלֹא הָיָה מִפְּרִי
 שְׁמַעְתָּ מִלְּבָבְךָ וְלֹא הָיָה מִפְּרִי
 שְׁמַעְתָּ מִלְּבָבְךָ וְלֹא הָיָה מִפְּרִי

[illegible]

1874

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל
וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע ה' אֶת הַקּוֹל

מִן הַיָּם וְהַיָּם יִשְׁמַח
וְהַיָּם יִשְׁמַח וְהַיָּם יִשְׁמַח
וְהַיָּם יִשְׁמַח וְהַיָּם יִשְׁמַח
וְהַיָּם יִשְׁמַח וְהַיָּם יִשְׁמַח

וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת הַקּוֹל
וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת הַקּוֹל
וְהָיָה כִּי יִשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת הַקּוֹל

(מחבר הספר "שיח אברה" של חסדן שמואל רב)